

The Project Gutenberg eBook of Etelämeren seikkailuja, by Jack London

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Etelämeren seikkailuja

Author: Jack London

Release date: August 22, 2015 [EBook #49758]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ETELÄMEREN SEIKKAILUJA ***

Produced by Tapio Riikonen

ETELÄMEREN SEIKKAILUJA

Kirj.

Jack London

Otava, Helsinki, 1913.

SISÄLLYS:

Mapuhin talo.
Pakana.
Mc Coyn jälkeläinen.

Mapuhin talo.

Huolimatta kömpelyydestään ja painostaan *Aorai* suoriutui oivallisesti keveässä tuulessa, ja kapteeni antoi sen mennä kauvas melkein tyrskyjen keskeen, ennenkuin hän luovasi. Hikuera-särkkä kohosi matalasti vedenpinnan yläpuolelle, muodostaen tiheästä korallihiekasta ympyrän, noin sata metriä leveän ja jotakuinkin penikulman ympärimitaten sekä kolmesta viiteen jalkaan korkeimman nousuveden yläpuolella. Suuren, läpikuultavan laguunin pohjalla oli paljon helmiäisiä ja kuunarin kannelta, toiselta puolen särkkää, voitiin nähdä sukeltajia työssä. Mutta laguuniin ei ollut väylää edes pienelle kauppakuunarille. Suotuisalla tuulella olisi mahdollisesti kutteri voinut sinne pyrkiä jonkun ahtaan ja matalan kanavan kautta. Kuunarin täytyi pysähtyä jo ulkopuolelle ja lähettää sinne vain pienet veneensä.

Aorai laski hitaasti veneen vesille ja siihen hyppäsi heti puoli tusinaa ruskeata merimiestä, pukunaan ainoastaan tulipunainen riepu lanteiden ympärillä. He tarttuivat airoihin ja samalla nuori mies, valkoisesta puvustaan päättäen europalainen, tarttui takatuhdolla peräsimeen. Mutta hän ei ollutkaan europalainen. Polynesian kultaiset luonnonpiirteet ilmenivät hyvin selvinä hänen auringon kultaamassa, pehmeässä ihossaan ja hänen silmiensä välkkyvän sinen kultaisessa loisteessa. Hän oli Raoul, Alexandre Raoul, Marie Raoul'in nuorin poika, rikkaan kvarterooni-naisen, joka omisti ja varusti puoli tusinaa samanlaista kuunaria kuin *Aorai*. Väylän suussa läpi vastavirran, joka synnytti kiehuvan aallokon, taisteli vene eteenpäin laguunin peilikirkkaaseen rauhaan. Nuori Raoul hyppäsi valkealle hiekalle ja kätteli erästä kookasta alkuasukasta. Miehen rinta ja hartiat olivat muhkeat, mutta katkenneen oikean käsivarren muutaman tuuman pituinen lihaton tynkä, ajan vaalentama luu, todisti hänen kerran taistelleen hain hampaissa, ja se taistelu oli tehnyt lopun hänen sukeltajaelämästään. Nyt oli hänen pakko liehitellä muita ja jollakin vehkeellä hankkia elatuksensa.

— Oletteko kuullut, Alec? sanoi hän heti. — Mapuhi on löytänyt helmen — oikein helmien helmen! Ei ole Hikueraussa milloinkaan sellaista vedestä nostettu eikä koko Paumotuksen seuduilla, tuskinpa koko maailmassa. Ostakaa se häneltä. Se on hänellä nyt. Ja muistakaa, että minä siitä teille ensimmäiseksi puhuin. Mies on tyhmyri ja te voitte saada sen halvalla. Onko teillä hiukan tupakkaa?

Raoul astui suoraan rantaa ylös erästä hökkeliä kohti pandanuspuun juurella. Hän oli äitinsä laivanisäntä ja hänen tehtävänään oli tyhjentää koko Paumotus-saaren koprat, raakut ja helmet, joita asukkaat hankkivat.

Hän oli vasta-alkaja virassaan. Tämä oli vasta hänen toinen matkansa ja sen vuoksi hän oli sangen levoton kokemattomuudestaan arvostella helmien ominaisuuksia. Mutta kun Mapuhi näytti hänelle helmeä, osasi hän kuitenkin pidättää hämmästyksen huudahduksen, joka jo oli hänen huulilleen vierähtämäisillään, ja ottaa kasvoilleen kauppiaan kylmän ilmeen. Se oli tosiaan kuin olisi hän saanut iskun vasten kasvojaan. Helmi oli suuri kuin kyyhkysen muna, aivan pyöreä ja sen säteilevässä valkeudessa heijastuivat lukemattomat väriivahdukset opaalin hohteisina. Siinä oli eloa! Sellaista hän ei milloinkaan ollut nähnyt. Ja kun Mapuhi laski sen hänen käteensä, ihmetytti häntä sen paino, mikä taas todisti helmen erittäin arvokkaaksi. Raoul tutki sitä tarkkaan taskusuurennuslasillaan. Siinä ei ollut pienintäkään naarmua tai vikaa. Puhtaudessaan se tuntui sulautuvan ilmakehään hänen kädestään. Varjossa sillä oli lempeä valo, hohdellen kuin himmeä kuu. Se oli niin kuultohohteinen, että vesilasiin pudotettuna sitä oli vaikea erottaa. Ja niin nopeasti se oli pudonnut pohjaan, että hän tiesi sen painon vallan erinomaiseksi.

— No, mitä sinä siitä tahdot? kysyi hän, yrittäen tehdä äänensä mahdollisimman huolettomaksi.

— Minä tahdon — alkoi Mapuhi, ja hänen mustien kasvojensa taakse ilmestyi kahden naisen mustat kasvat ja pieni tyttö. He taivuttivat päätään ja nyökkäsivät myönnytystään Mapuhin lausumalle toivomukselle ja heidän silmänsä hehkuivat kiihkosta saada toivonsa toteutetuksi.

— Minä tahdon talon, jatkoi Mapuhi. — Siinä pitää olla galvanisoitu peltikatto ja kahdeksankulmainen lyöpäkello. Sen pitää olla kuusi syltä pitkä, parveke yltä ympäri. Keskessä pitää olla suuri huone ja siinä pyöreä pöytä keskilattialla ja seinällä se kahdeksankulmainen lyöpäkello. Sitten pitää olla neljä makuuhuonetta, kaksi kummallakin puolen sitä suurta huonetta ja jokaisessa huoneessa rautasänky, kaksi tuolia ja pesuteline. Takapuolella pitää olla keittiö, oikein hyvä keittiö, ruukut, pannut ja hella. Ja talo on rakennettava minun saarelleni, joka on Fakarava.

— Joko luettelit kaikki? kysyi Raoul hämmästyneenä.

— Ompelukone on myös saatava, lisäsi Tefara, Mapuhin vaimo.

— Eikä sitä kahdeksankulmaista lyöpäkelloa saa unohtaa, lisäsi Nauri, Mapuhin äiti.

— On, on siinä kaikki, sanoi Mapuhi.

Nuori Raoul nauroi, hän nauroi kauan ja sydämellisesti. Mutta nauraessaan hän salaisesti suoritti

koko joukon päässälaskuja. Hän ei milloinkaan elämässään ollut rakentanut taloa ja hänen käsityksensä rakennustaidosta oli hyvin utuinen. Nauraessaan hän arvioitsi, kuinka kalliiksi kävisi matka tarpeitten ostoon Tahitiin, itse rakennusaineet, paluumatka Fakaravaan, lastin purkaminen ja itse rakentaminen. Se näytti nousevan noin neljään tuhanteen ranskalaiseen dollariin, mikä oli noin kaksikymmentä tuhatta frangia. Se oli mahdotonta. Miten ihmeissä hän saisi tietää tuollaisen helmen oikean arvon? Kaksikymmentä tuhatta oli suuri rahasumma ja — vielä hänen äitinsä rahoja.

— Mapuhi, sanoi hän, — sinä olet aika höperö. Sano hinta rahassa.

Mutta Mapuhi ravisti päätään ja kolmea päätä hänen takanaan ravistettiin myös.

— Minä tahdon talon, sanoi mies. — Sen pitää olla kuusi sylvä pitkä, parveke yltä...

— Niin, niin, keskeytti Raoul. — Minä muistan kyllä koko talosuunnitelman, mutta se ei käy. Annan sinulle tuhannen Chili-dollaria.

Neljää päätä pudistettiin kieltävästi.

— Ja sata Chili-dollaria tavarassa.

— Tahdon talon ... alkoi Mapuhi.

— Mitä hyötyä sinulla on talosta? sanoi Raoul. — Ensimmäinen rajumyrsky, joka kohtaa saartasi, huuhtoo sen pois. Sehän sinun pitäisi tietää. Kapteeni Raffy sanoo, että rajumyrsky voi nytkin tulla milloin tahansa.

— Ei Fakaravalla, sanoi Mapuhi. — Maa on siellä paljon korkeampaa. Tällä saarella kylläkin. Mikä hirmumyrsky tahansa lakaisee Hikuerun. Minä tahdon saada taloni Fakaravaan. Sen pitää olla kuusi sylvä pitkä ja parveke yltä ympäri...

Ja Raoulin piti taas kuulla talojuttu. Hän käytti useita tunteja haihduttaakseen talojutun pois Mapuhin mielestä, mutta äiti, vaimo ja tytär Ngakura yllyttivät Mapuhia pysymään päätöksessään. Avonaisesta ovesta, kuunnellessaan kahdennenkymmenennen kerran talosuunnitelmia, mitä Mapuhi lateli, Raoul näki kuunarinsa toisen veneen lähenevän rantaa. Aorain ensimmäinen perämies hyppäsi maihin ja vaihtoi pari sanaa käsipuolen alkuasukkaan kanssa rientäen sitten Raoulia kohti. Päivä musteni äkkiä, sillä paksu pilvi peitti auringon. Yli laguunin näki Raoul, kuinka myrskypilvet lähenivät tuhoa ennustaen.

— Kapteeni Raffy sanoo, että täällä viipyminen vie hemmettiin, oli merimiehen tervehdys, — jos onkin helmiäisiä, voimme niitä onkia toisen kerran. Niin hän sanoo. Ilmapuntari on laskenut ja on nyt kaksikymmentä yhdeksän ja seitsemänkymmentä.

Tuulenpuuska puisteli pandanuspuita heidän kohdallaan ja ravisteli palmuja taaempana pudottaen puoli tusinaa kypsiä kokospähkinöitä raskain mätkäyksin maahan. Sade läheni ajaen edellään suhisevaa ja pauhaavaa myrskytuulta, joka saattoi laguunin veden kiehumaan ja ajoi sateen sauhuna edellään. Ensimmäiset pisarat rapisivat raskaina lehdillä, kun Raoul hyppäsi jaloilleen.

— Tuhat Chilin dollaria puhtaassa rahassa, Mapuhi, sanoi hän. — Ja kaksi sataa dollaria tavarassa.

— Minä tahdon talon — alotti taas toinen.

— Mapuhi! huusi Raoul saadaksensa äänensä kuulumaan. — Sinä olet perin pökö!

Hän syöksyi ulos hökkelistä ja painautui jalasta jalkaan merimiehen sivulla tuulta vasten venettä kohti. He eivät sitä nähneet. Troopillinen sade syöksyi heitä vasten, niin ettei voinut nähdä eteensä muuta kuin maan jalkainsa alla sekä vihaiset pikku aallot, jotka laguunin rannalla repivät ja haukkoivat hiekkaa. Hahmo tuli näkyviin vesitulvassa. Se oli Huru-Huru, käsipuoli mies.

— Saitteko helmen? huusi hän Raoulin korvaan.

— Mapuhi on höperö! oli vastahuuto ja samassa silmänräpäyksessä he hävisivät toisiltaan vedensyöksyyn.

Puoli tuntia myöhemmin Huru-Huru näki, tähystellessään särkän ulkolaidalla, kuinka Aorai hinasi ylös veneensä ja käänsi nenänsä ulos merelle. Sen lähellä hänen silmänsä sattuivat toiseen kuunariin, jonka tuulen puuska oli siihen heittänyt, kuinka se laski veneen veteen. Huru-Huru tunsu sen. Se oli kuunari *Orohena*, jonka omisti eräs puolirotuinen kauppias Toriki. Tämä hoiti itse laivaansa ja istui nytkin varmasti sen peräpuolella. Huru-Huru naurahteli itsekseen. Hän tiesi, että Mapuhi oli ottanut tavaroita velaksi edellisenä vuonna Torikilta.

Rankkasade oli ohitse. Aurinko paahtoi kuumasti ja laguuni oli taaskin tyynenä kuin peili, mutta ilma oli tahmeata kuin kummi; sen paino paneutui keuhkoihin, jotta oli vaikea hengittää.

— Oletteko kuullut uutisen, Toriki? kysyi Huru-Huru. — Mapuhi on löytänyt helmen. Ei mokomampaa helmeä ole koskaan Hikuerussa saatu eikä liioin muuallakaan maailmassa. Mapuhi on höperö ja hän on teille velkaa. Muistakaa, että minä tästä ensimmäiseksi teille puhuin. Onko teillä tupakkaa?

Toriki kiirehti Mapuhin ruohomajaan. Hän oli mies ymmärtämään omat asiansa, vaikka muuten tompeli. Aivan välinpitämättömänä hän vilkaisi helmeen vain silmänräpäyksen ja pisti sen taskuunsa.

— Onhan sinua onnestanut, sanoi hän. — Se on kaunis helmi. Saat luottoa minulta.

— Minä tahdon talon, alkoi Mapuhi hämmentyneenä. — Sen pitää olla kuusi sylvä ...

— Kuusi sylvä helvettiin! oli kauppiaan vastaus. — Sinä maksat velkasi ja siinä on sinun tahtosi. Sinä olit minulle velkaa kaksitoista sataa Chilin dollaria, nyt et ole enää. Sitäpaitsi saat minulta vielä tavaraa kahdensadan arvosta. Jos saan helmen kaupaksi hyvillä ehdoilla Tahitissa, lisään sata, se on kolme sataa. Mutta muista, vain siinä tapauksessa, että saan sen hinnan kuin tahdon. Voinhan saada siitä tappiotakin.

Mapuhi pani käsivartensa ristiin ja näytti surulliselta painaen alas päänsä. Häneltä oli ryöstetty helmi. Talon asemasta hän oli vain maksanut velkansa eikä mitään jäänyt.

— Sinä olet typerä, sanoi hänen vaimonsa Tefara.

— Olet sinä typerä, sanoi Nauri, hänen äitinsä. — Miksi sinä annoit helmen kädestäsi?

— Mitäpä minä tein, olinhan hänelle velkaa. Hän tiesi, että minulla oli helmi. Ettekö kuulleet, että hän pyysi sitä nähdäksensä? En minä siitä hänelle ole kertonut, joku muu on jutellut. Ja olinhan minä hänelle velkaa.

— Mapuhi on typerä, matki Ngakura. Tyttö oli vain kaksitoista vuotta eikä ymmärtänyt parempaa. Mapuhi päästi tunteensa valloilleen ja antoi hänelle korvapuustin, jotta tyttö kiepsahti nurin samalla kun Tefara ja Nauri yltivät itkemään ja torumaan naisten tapaan.

Huru-Huru oli vahdissa rannalla yhä edelleenkin ja keksi merellä kolmannenkin kuunarin, joka lähenei ja laski veneen. Se oli *Hira*, Levy nimisen juutalaisen oma. Hän oli Saksan juutalainen ja suurin helmikauppias täällä, ja hänen Hiransa oli kaikkien kalastajien ja varkaiden jumala Tahitissa.

— Oletteko kuullut uutista? sanoi Huru-Huru, kun Levy, paksu ja karkeanaamainen mies nousi maihin. — Mapuhi on löytänyt helmen. Ei ole milloinkaan nähty Hikuerussa sen tapaista helmeä eikä koko maailmassakaan. Mapuhi on höperö. Hän on myynyt sen Torikille neljästätoista sadasta Chilibollarista — minä kuuntelin majan ulkopuolella. Te voisitte ostaa sen häneltä halvalla. Muistakaa minun kertoneeni siitä ensin. Onko teillä yhtään tupakkaa?

— Missä on Toriki?

— Kapteeni Lynchin talossa juomassa absinttia. Hän on ollut siellä tunnin aikaa.

Levyn ja Torikin juodessa ja helmestä kauppaa tehdessä kuunteli Huru-Huru ja sai tietää hämmästyneenä helmen hirveän hinnan — kaksikymmentä viisi tuhatta frangia.

Samaan aikaan Orohena ja Hira luovivat aivan särkän läheisyyteen ja ampuivat hurjasti merkkikanuunalla. Kolme miestä tuli parahiksi ulos näkemään kuunarien kääntyvän ja syöksyvän merelle laskien nopeasti alas suuret ja pienet purjeet. Ankara tuuli ajoi niitä ulapalle vaahtoiseen mereen. Sinne ne häipyivät rankkasateeseen.

— Kyllä ne palaavat, kunhan vihuri on ohitse, sanoi Toriki. Parasta onkin, että joudumme täältä pois.

— Arvelen, että ilmapuntari on taaskin laskenut, sanoi kapteeni Lynch.

Hän oli valkopartainen ukko, liian vanha enää purjehtimaan, ja tullut siihen kokemukseen, että oli hengenahdistuksen vuoksi parasta pysyä rauhassa ja levossa Hikuerulla. Hän meni sisään tarkastamaan ilmapuntaria.

— Suuri Luoja! kuulivat he hänen huudahtavan ja ryntäsivät sisään ja näkivät hänen tuijottavan ilmapuntariin, joka näytti kahtakymmentä yhdeksää ja kahtakymmentä.

Sitten he jälleen palasivat ulos tarkastamaan tuskallisina merta ja taivasta. Myrsky oli tauonnut,

mutta taivas pysyi synkkänä. Molemmat kuunarit, kolmannen seuraamana, pyrkivät jälleen särkkää kohti kaikki purjeet levällään. Tuulen suunnan muutos sai heidät hellittämään purjeita, mutta viisi minuuttia myöhemmin tuli vastakkaiselta taholta toinen tuulenpuuska ja ajoi ne jälleen merelle. Tyrskeiden pauhu oli kova, kumea ja uhkaava ja hirveä aalto nuolaisi rantaa. Salama välähti heidän silmissään kirkastaen mustan päivän ja jyrinä läheni heitä rämisevänä.

Toriki ja Levy lähtivät juoksujalassa tavottamaan venettä, jälkimmäinen läähättäen kuin kauhunlyömä virtahepo. Kun heidän veneensä liukuivat ulos laguunin väylästä, kohtasivat he Aorain veneen. Sen perässä seisoj Raoul huudellen miehilleen rohkaisevia sanoja. Hän ei saanut helmeä pois mielestensä ja nyt hän oli matkalla tarjotakseen Mapuhille tuon vaaditun talon.

Hän astui maalle sellaisen ukkosen jyrinän ja sateen pauhussa, ettei nähnyt Huru-Huruä ennenkuin törmäsi kiinni häneen.

— Myöhäistä! huusi Huru-Huru. — Mapuhi möi sen Torikille tuhannesta neljästä sadasta Chelistä ja Toriki möi sen Levylle kahdestakymmenestä viidestä tuhannesta frangista. Ja Levy myö sen Ranskassa sadasta tuhannesta frangista. Onko teillä tupakkaa?

Raoul oli tyytyväinen. Hänen ei enää tarvinnut huolehtia helmestä eikä se asia häntä kiusannut, vaikkei hän saanutkaan helmeä. Ei hän siltä Huru-Huruunkaan luottanut. Mapuhi kyllä oli voinut myydä sen neljästätoista sadasta, mutta että Levy, helmien tuntija, olisi maksanut kaksikymmentä viisi tuhatta, se oli liian suuri vale. Raoul päätti kysyä kapteeni Lynchiltä asian laitaa, mutta kun hän tuli vanhan merikarhun asunnolle, seisoj mies tuijottamassa suurin silmin ilmapuntaria.

— Katsokaa, mitä se näyttää! kehotti kapteeni kiihkeästi pyyhkien lasejaan ja jälleen tuijottaen lasiin.

— Kaksikymmentä yhdeksän ja kymmenen, sanoi Raoul. — Minä en ole koskaan nähnyt sitä noin alhaalla.

— Sen minä uskon, sanoi kapteeni lyhyesti. — Viisikymmentä vuotta, poikana ja miehenä, kaikilla maailman merillä — enkä ikinä ole nähnyt sen vaipuvan tuohon. Kuulkaa!

He seisoivat hetken kuunnellen, kun myrsky pauhasi ja pudisteli taloa. Sitten he menivät ulos. Tuulispää oli sivuuttanut ja he voivat nähdä Aorain penikulman päässä hyppimässä ja keinumassa mielettömän hurjasti hirveässä meressä, jonka aallot syöksyivät jättimäisinä vyöryinä koillisesta ja syöksyivät koralliriutalle. Eräs veneen miehistä osotti väylän suuta ja ravisti päätään. Raoulin silmät noudattivat suuntaa, mutta hän näki vain meren kuohuvan myllerryksen.

— Näyttää siltä kuin minun pitäisi jäädä tänne yöksi, kapteeni, sanoi Raoul. Sitten hän kääntyi venemieheen päin ja antoi määräyksen hinata vene ylös ja etsiä itselleen suojaa, miten paraiten taisivat.

— Kaksikymmentä yhdeksän kohdalleen, sanoi kapteeni Lynch tullen juuri ulos, tuoli kädessä, vieläkin katsottuaan ilmapuntaria.

Hän istuutui katselemaan näytelmää merellä.

Aurinko paahtoi lisäten päivän tukehuttavaa kuumuutta kuolontyyneyden ohella tuulispäiden välillä. Meri korkeni yhä.

— Tuo meri tekee minut levottomaksi, sanoi Raoul. — Nyt ei tuule ja katsokaahan tuonne, kuinka on laita kuitenkin.

Monien penikulmien päästä tuli meri vyöryen ja tärisytti hiekkasärkkää kuin maanjäristys. Kapteeni Lynch katseli sitä hämmästyneenä.

— Taivaan Jumala! huudahti hän ja nousi tuolilta, mutta painui heti takaisin.

— Eihän tuule ollenkaan, toisti Raoul. — Minä käsittäisin tämän, jos tuulisi.

— Kyllä te tuulta saatte ja pian, niin että riittää, oli kapteenin järeä vastaus, — älkää siitä huolehdi!

Miehet istuivat vaieten. Hiki tihkui heidän ihostaan tuhansin pisaroin valuen vesipäille, jotka sitten yhtyivät virtaaviksi puroiksi juosten maahan. He huohottivat, etenkin vanhuksen ponnistukset olivat perin tuskallisia. Suuri laine vyöryi rannalle rouhien kokospuiden runkoja ja ulottui melkein heidän jalkoihinsa.

— Hyvän matkaa yli nousuveden määrää, huomautti kapteeni Lynch. — Minä olen ollut täällä yksitoista vuotta. Hän katsoi kelloaan. — Kello on kolme.

Mies ja vaimo, kintereillään joukko lapsia, lähenei heitä lohduuttomina. He asettuivat rakennuksen

läheisyyteen ja monen epäilyksen jälkeen istuivat maahan hiekkaan. Muutamaa minuuttia myöhemmin toinen perhe tuli vastakkaiselta suunnalta kantaen sylissään kaikenlaista kamaa, eikä aikaakaan, niin oli jo monta sataa ihmistä, kaiken ikäisiä ja sukuisia kokoontunut kapteenin asunnolle. Hän huusi eräälle vasta tulleelle, jolla oli rintalapsi sylissään, ja sai vastaukseksi tietää, että hänen majansa oli meri juuri huuhaissut laguuniin.

Tämä oli korkein kohta monien penikulmien piirissä ja usealta taholta meri jo hyrskyi koralliriutan yli molemmin puolin. Särkkä oli ympärimitaten kaksikymmentä penikulmaa, mutta ei viittäkymmentä sylvä leveämpi mistään. Nyt oli paras helmenpyyntiaika ja yltä ympäri kaikista saarista, aina Tahitista saakka, oli ihmisiä täällä.

— Täällä on nyt kaksitoista sataa miestä ja naista ja lasta, sanoi kapteeni Lynch. — Sanokaa minun sanoneeni, kuinka monta täällä on huomenaamulla.

— Miksi ei tuule? Sitä minä tahtoisin tietää, huomautti Raoul.

— Älkää huoli, nuori mies, älkää huoli, kyllä te vielä pääsette tuulen kaipuusta.

Kapteeni Lynchin puhuessa suuri aalto taaskin huuhtaisi särkkää. Vesi suhisi ja porisi kolmen tuuman korkuisena heidän tuoliensa alla. Pelokkaita huudahduksia kuului naisten puolelta. Lapset tuijottivat ristissä käsin hirmuisina vyöryviä aaltoja ja itkivät surkeasti. Kissat ja kanat hyppivät ensin vedessä ja pakenivat sitten kuin yhteisestä päätöksestä kapteeni Lynchin katon päälle. Eräs Paumotuksen asukas, jolla oli vastasyntyneitä koiranpentuja kopassa, kiipesi puuhun ja sitoi ne sinne kahdenkymmenen jalan korkeuteen, ja sillä aikaa emä vinkui surkeasti ja juoksi puun juurella.

Aurinko paistoi yhä kirkkaasti ja kuollut tyyneys vallitsi. He istuivat ja katselivat aaltoja ja Aorain hurjaa keinumista raivoisalla merellä. Kapteeni Lynch oli tuijottanut jättimäisten vesivuorien vyöryä, kunnes hän ei enää voinut. Hän peitti kasvot käsiinsä päästäksensä näkemästä ja meni sisään.

— Kaksikymmentäkahdeksan ja kuusikymmentä, sanoi hän hiljaisesti palatessaan.

Hänen kädessään oli nippu ohutta köyttä. Sen hän jakoi kahden sylen pituisiin palasiin ja antoi yhden Raoulille, piti toisen itse ja loput hän jakoi naisille kehottaen heitä nousemaan puihin.

Heikko tuuli alkoi tuntua koillisesta huuhdellen Raoulin poskea ja virkistäen häntä hiukan. Hän voi nähdä Aorain lujittavan purjeitaan ja suuntaavan merelle ja katui, ettei ollut jäänyt laivalle. Voisihan se kellua myrskyssä, mutta särkkä...! Aalto tuli kohti ja oli heittää hänet nurin. Hän valitsi puun suojakseen, mutta muisti ilmapuntarin ja juoksi huoneeseen katsomaan. Häneen yhtyi kapteeni Lynch ja he menivät sisään samalle asialle.

— Kaksikymmentä kahdeksan ja kaksikymmentä, sanoi vanha purjehtija. — Tästä on tulossa selvä helvetti — mitä se oli?

Ilma tuntui täyttyneen humulla. — Talo tärisi ja huojui ja he kuuluivat mahtavan tuulenhuminan. Akkunat helisivät, kaksi ruutua rikkui ja tuuli pyyhkäisi sisään, työnsi heitä ja oli vähällä kaataa. Ovi paiskautui kiinni, niin että ripa vierii lattialle. Seinät pullistuivat kuin ilmapallon, kun siihen kaasua lasketaan. Sitten kuului uusi ääni aivan kuin kiväärin pauke, kun aallon räiske löi ulkoseinää vastaan. Kapteeni Lynch katsoi kelloaan. Se oli neljä.

Hän otti ylleen öljytakin, irrotti ilmapuntarin naulasta ja pisti sen laajaan taskuun. Taasen iski aalto rakennusta kovalla pamauksella ja se nousi kulmalleen, kääntyi neljännesympyrän perustuksillaan ja vaipui kasaan, lattia kymmenen asteen kulmassa.

Raoul pääsi ensiksi ulos. Tuuli tarttui häneen ja vei mukansa. Hän pani merkille, että se oli nyt kääntynyt itäiseksi. Kovalla voiman ponnistuksella hän heitti itsensä hiekalla nurin yrittäen sillä tavalla pysytellä paikallaan. Oljenkortena livahti kapteeni Lynch sätkytellen hänen päällitsensä. Kaksi Aorain miestä, jotka olivat kiivenneet ensin kokospalmuun, yritti tulla heitä auttamaan taistellen tuulta vastaan ja köyristellen eriskummallisissa kulmissa tuuma tuumalta eteenpäin.

Vanhan miehen jäsenet olivat kankeat eikä hän voinut kiivetä, joten miehet sitoivat köyden pätkiä yhteen ja hinasivat hänet jalka jalalta ylös puuhun ja sitoivat kiinni viidenkymmenen jalan korkeuteen puun latvaan. Raoul heitti nuoran läheisen puun rungon ympärille ja katseli tätä menoa. Myrsky oli hirvittävä. Hän ei olisi voinut unissaankaan kuvitella, että tuuli voi olla niin kova. Aalto pyyhkäisi taaskin yli särkän ja vesi ulottui yli polvien, ennenkuin se jälleen imeytyi takaisin. Aurinko oli hävinnyt ja taivas lyijynharmaa. Muutamit sadepisarat sattuivat häneen ihan vaakasuorasti ja iskivät kipeästi kuin lyijyrakeet. Suolainen, kuohuva vesi löi häntä vasten kasvoja. Se oli kuin isku miehen kädestä. Hänen poskiaan kirveli ja tuskan kyyneleet nousivat polttaviin silmiin. Useita satoja alkuasukkaita oli kiivennyt puihin. Olisihan voinut nauraa noita kelluvia ihmisterttuja korkealla puissa. Ollen Tahitissa

syntynyt, hän taivutti ruumiinsa melkein kaksinkerroin, tarttui käsillään puun runkoon ja iski jalkansa pohjat puuta vasten ja käveli hitaasti ylös runkoa myöten. Latvassa hän tapasi kaksi naista, kaksi lasta ja miehen. Toinen pikku tytöistä piti sylissään kissaa.

Hän viittoi pesästään kapteeni Lynchille ja urhoollinen merisankari viittoi hänelle. Raoul katsoi taivasta. Se oli tullut hyvin lähelle, tuntui todellakin kaartuvan hänen päänsä päällä ja muuttuneen harmaasta mustaksi. Monet olivat vielä maassa ja pysyttelivät puitten tyvien ympärillä pidellen niistä kiinni. Useat rukoilivat ja mormoonilainen saarnaaja yritti puheellaan lohduttaa niitä, jotka maltoivat kuunnella. Omituinen, kaukainen ja rytmillinen ääni sattui hänen korvaansa, heikkona kuin sirkan viserrys, kestäen vain silmänräpäyksen, mutta vaikuttaen häneen kuin taivaallinen musiikki. Hän katsoi ympärilleen ja huomasi erään puun juurella joukon ihmisiä, jotka pysyttelivät kiinni osaksi puussa, osaksi toisissaan. Hän voi erottaa heidän huultensa liikkuvan samalla tavalla, samassa tahdissa. Mitään ääntä ei kuulunut, mutta hän arvasi heidän laulavan virttä.

Tuuli yltyi yhä kovemmaksi. Eihän sen kiihkeyttä enää voinut millään mitata, sillä se oli aikoja sitten mennyt yli hänen tajuamansa tuulen mahtavuuden, mutta saattoi sentään ymmärtää, että se yhä vieläkin kasvoi. Kappaleen matkan päässä hänestä kiskaisi tuuli puun juurineen maasta irti ja paiskasi sen ihmistaakkoineen maahan. Suuri aalto tuli, pyyhkäisi hiekkaa ja he olivat kaikki poissa. Kaikki tapahtui nopeaan. Hän näki ruskean olan ja mustan pään kelluvan laguunin vaahtoosella aallolla. Seuraavassa hetkessä sekin oli hävinnyt. Puita kaatui nyt useampia pudoten sokin sokin toistensa päälle kuin tulitikut laatikosta kaadettuina. Tuulen voima ihmetytti häntä yhä. Hänen oma puunsa huojui turmiota ennustavasti. Toinen vaimoista piti sylissään valittelevaa tyttöä ja tämä taas likisti rintaansa vasten kissaa.

Mies, joka piteli toista lasta, kosketti Raoulia käsivarteen ja osotti sormellaan. Hän katsoi ja näki mormoonikirkon heiluvan noin kahden sadan jalan päässä. Se oli irtaantunut perustuksiltaan ja tuuli ja aallot kulettivat sitä laguunia kohti. Kauhea vesimuuri tarttui siihen, kaatoi sen kumoon ja heitti vasten puolta tusinaa kokospalmua. Ihmistertut putoilivat alas kuin kypsät pähkinät. Peräytynyt aalto jätti heidät maahan, toiset liikkumattomina, toiset tuskasta kiemurtelevina ja valittavina. Raoulista ihmiset muuttuivat muurahaisiksi eikä mikään häntä enää hämmästyttänyt. Aivan kuin kaikki olisi ollut, niinkuin pitikin, hän katseli, kuinka seuraava aalto lakaisi tyhjäksi hietikon hylyiksi joutuneista ihmisistä. Kolmas aalto, suurempi kuin mikään entisistä, heitti kirkon laguuniin, missä se puoleksi uponneena ui etäämmäksi ja etäämmäksi muistuttaen elävästi Noan arkkia vedenpaisumuksessa.

Hän katsahti kapteeni Lynchin taloa kohti ja huomasi ihmeekseen sen olevan poissa. Kaikki kävi tosiaankin nopeaan. Hän pani merkille, että useat ihmiset olivat kiivenneet alas puista. Tuuli oli vieläkin kiihtymässä. Hänen oma puunsa oli todisteena siitä. Se ei enää huojunut, se oli sanan mukaisesti hiljaa, tuulen alle kaartuneena ja alati värisevänä. Se värinä oli tuskallista. Se oli sama liike kuin ääniraudassa taikka harpun kielessä, nopeaa, lakkaamatonta. Ja vaikka puun juuri olisikin kestänyt, ei runko voinut sietää tätä loppumatonta taipumista. Jommankumman täytyi murtua.

Tuossa murtui taas yksi. Hän ei nähnyt sen katkeamista, mutta siinä se seisoj puolivälistä runkoa taittuneena. Ei voinut tietää, mitä tapahtui, ellei sitä silmin nähnyt, sillä eihän puitten ryske eikä ihmisten parkuminen voinut saada tilaa tässä mahtavassa äänen paljoudessa. Hän sattui katsahtamaan kapteeni Lynchiin juuri kuin seuraavaa tapahtui: Puun runko taittui puolivälistä, murtui ja irtaantui äänettömästi. Puun latva ja siinä kolme Aorain miestä sekä kapteeni Lynch lensivät laguunille. Se ei pudonnut maahan, vaan ajautui merelle kuin ilmalaiva. Hän seurasi lentoa silmin noin sadan metrin päähän ja ponnistaen näköään hän luuli kapteenin viitanneen jäähyväisiä.

Raoul ei odottanut enää kauempaa. Hän kosketti alkuasukasta ja antoi hänelle merkin laskeutua maahan. Mies kyllä oli myöntäväinen, mutta hänen naisensa olivat kauhusta kankeina ja hän piti parhaimpana jäädä heidän turvakseen. Raoul satoi köytensä puun ympärille ja kapusi alas. Suolainen hyökyaalto huuhtaisi hänen päätään. Hän pidätti henkeään ja tarttui epätoivoisen voimalla köyteensä. Vesi peräytyi ja puun rungon suojassa hän pääsi hengittämään kunnes uusi aalto yllätti hänet. Toinen naisista liukui nyt myöskin alas, joten puuhun jäi alkuasukas toisen naisen, kahden lapsen ja kissan kanssa.

Raoul oli huomannut, kuinka ihmisryhmät puiden ympärillä yhä pienenivät. Nyt hän näki ihan läheisyydessään, kuinka se tapahtui. Hänen piti ponnistaa kaikki voimansa pysyäkseen köydessä kiinni, ja vaimo, joka oli häneen liittynyt, alkoi uupua. Joka kerta kun aalto oli vierähtänyt heidän ylitseen, hän ihmetteli, että oli vielä jäljellä ja että vaimokin oli paikallaan. Viimein hän nousi yksin aallosta. Hän katsahti ylös. Latva oli poissa puusta. Nyt kyllä juuret kestivät, kun tuulta keräävät lehvät olivat poissa. Hän alkoi kiivetä ylös, mutta oli niin heikko, että nouseminen kävi hitaasti ja useat aallot huuhtelivat häntä, ennenkuin hän pääsi pois niiden ulottuvista. Sitten hän satoi itsensä kiinni runkoon ja valmistui niin rohkeasti kuin suinkin odottamaan yötä ja ties mitä muuta.

Yksinäisyys oli synkkää yön pimeydessä. Toisin kuuroin hän kuvitteli maailman lopun olevan käsillä ja

hän oli ainoa eloon jäänyt. Tuuli kääntyi tunti tunnilta. Kun kello hänen luullakseen oli yksitoista, oli se aivan uskomattoman raju. Se oli hirmuista, jättimäinen ilmiö, kirkuva hirviö, aalto, joka lakkaamatta kulki ja iski, iski ja kulki — koskaan päättymättä. Hän tunsu keventyvänsä ja muuttuvansa ilmapiksi, hän se olikin liikkeessä, hän ajautui uskomattomalla nopeudella läpi loppumattoman kiinteän kappaleen. Tuuli ei enää ollut liikkuvaa ilmaa. Se oli tullut aineelliseksi kuten vesi taikka elohopea. Hänestä tuntui, että siitä voi pitää kiinni ja repiä siitä kappaleita kuin teurastetusta härästä, tarttua siihen ja pysytellä kiinni kuin ihminen kallion kielekkeessä.

Myrsky ruhjoi häntä. Kasvoja ei voinut kääntää sitä vastaan eikä hengittää, sillä se tunkeutui suuhun ja sieramiin täyttäen keuhkot kuin puhallettavan rakon. Sellaisina hetkinä hänestä tuntui kuin koko ruumis olisi ollut täyteen sullottu kovaa maata. Painaen suutaan voimakkaasti puun runkoon, voi hän jonkun verran hengittää. Tuulen lakkaamaton paino näännytti hänet, ruumis ja aivot turtuivat. Hän ei enää jaksanut tarkata ympäristöään, ei ajatella, oli puoliksi tajuton. Yksi ainoa ajatus pysyi vireillä itsepintaisesti: *vai tämä siis on hirmumyrsky!* Se käsite hehkui hänen tajunnassaan kuin tulen liekki syttyen ja sammuen. Turtumuksen tilasta hän palasi siihen huomioon: *tämä on siis hirmumyrsky*, ja vaipui jälleen horroksiin.

Hirmumyrsky oli rajuimmillaan yhdentoista ajoista illalla kolmeen aamulla, ja kello yksitoista meni se puu, jossa Mapuhi istui naistensa kanssa. Mapuhi nousi laguunin pinnalle pitäen yhä tytärtään Ngakuraa sylissään. Vain etelämeren saariasukas voi pitää henkensä sellaisessa kuohuvassa helvetissä. Pandanuspuu, johon hän oli tarttunut, pyöri ympäri ja kellui edes takaisin ja vain tarttumalla siihen ja heittämällä irti oikeana hetkenä hän saattoi pitää itseään ja Ngakuraa kyllin kauan veden pinnalla ilmaa saadakseen. Mutta se ilma oli vain kuohua ja vesipisaroita.

Ulommalle hiekkasärkälle oli kymmenen penikulmaa suoraan poikki laguunin. Täällä oli sikin sokin puunrunkoja, tukkeja, laivanhylkyjä ja talojen jäännöksiä ja ne ruhjoivat kuoliaiksi yhdeksän kymmenestä niistä raukoista, jotka hengissä olivat osuneet pääsemään poikki laguunin. Puoleksi hukkuneina ja nääntyneinä he viskautuivat tähän luonnonvoimien mielettömään huumareen ja jauhutuivat muodottomiksi lihakasoiksi. Mapuhilla oli kuitenkin onni mukanaan. Hän oli yksi kymmenestä, se sattuma oli kohtalon oikku. Hän ryömi ylös rannalle verta vuotavana lukuisista haavoista. Ngakuran vasen käsivarsi oli katkennut ja oikean käden sormet musertuneet ja kasvoista sekä leuasta nahka poissa aina luuhun saakka. Mapuhi tarttui erääseen vielä pystyssä olevaan puuhun, huohotti ja piteli tyttöä seisoen vedessä toisin kuuroin polveen saakka, toisinaan kainaloon.

Kolmen aikaan yöllä hirmumyrskyn takajalat taittuivat. Viideltä tuntui vain navakka tuuli. Ja kuuden aikaan oli jo rasvatyyni ja aurinko paistoi. Meri oli asetunut. Laguunin vielä rauhottomalla partaalla Mapuhi näki niiden ruhjoontuneet ruumiit, jotka eivät olleet päässeet maihin. Epäilemättä olivat Nauri ja Tefara niiden joukossa. Hän kulki pitkin rantaa etsien ja löysikin vaimonsa virumassa puoli ruumista vedessä. Hän istuutui maahan ja itki, lieventäen tuskaansa eläimellisillä äänillä alkuihmisen tapaan. Samassa vaimo liikahti ja valitti. Mapuhi tarkasti häntä huolellisemmin. Tefara oli elossa ja lisäksi vielä aivan vahingoittumaton. Hän vain nukkui. Vaimon kohtalo oli siis myös ollut yhden kymmenestä.

Edellisen yön kahdestatoista sadasta oli nyt jälellä vain kolme sataa elävää olentoa. Mormoonisaarnaaja ja eräs santarmi toimittivat laskun. Laguuni oli täynnä ruumiita. Ei yhtäkään taloa, ei ainoatakaan hökkeliä ollut pystyssä. Koko särkällä ei ollut kahta kiveä päällekkäin. Vain joka viideskymmenes kokospalmu oli pystyssä ja nekin pirstottuina eikä ainoatakaan pähkinää jälellä. Juotavaa vettä ei ollut missään. Matalat kolot, joihin tavallisesti kerääntyi sadevettä, olivat nyt täynnä suolaista. Laguunista saatiin pelastetuksi muutamia säkkejä happamia jauhoja. Eloon jääneet kuorivat kaatuneita kokospuita ja ottivat niiden sydämet syödäkseen. Siellä täällä ryömittiin maamajoihin, joita kaivettiin hiekkaan ja peitettiin metallilevyillä, joita saatiin rakennusten jätteistä. Lähetysaarnaaja kyhäsi jonkunlaisen vesisiilin, mutta hän ei voinut sillä puhdistaa vettä kolmelle sadalle hengelle. Kun Raoul toisena päivänä otti kylvyn laguunissa, huomasi hän, että se jollakin tavoin vaimensi hänen janoaan. Hän ilmoitti heti kaikille uutisensa ja pian oli laguunissa kolme sataa ihmistä, miestä, naista ja lasta, kaulaan saakka vedessä, yrittäen juoda kaikella ihollaan. Ympäriällä ui kuolleiden ruumiit ja jalka sattui sellaisiin, jotka olivat painuneet pohjaan. Kolmantena päivänä hautasi väki kuolleensa ja asettui odottamaan pelastuslaivaa.

Sillä aikaa Nauri, myrskyn erottamana perheestään, oli ajautunut omille seikkailuilleen. Hän oli tarttunut karkeaan lankkuun, joka repi ja raapi hänen ruumistaan ja täytti sen tikuilla, ja myrsky heitti hänet yli hietikon ja ajoi merelle. Siellä hän hirmuisissa vesivuoriaalloissa kadotti lankkunsu. Hän oli vanha vaimo, lähemmäksi kuuttakymmentä, mutta syntynyt Paumotus-saarella eikä milloinkaan eronnut meren näkyvistä. Hänen uideksaan pimeässä sätkien, tukahtumaisillaan ja taistellen saadakseen hengittää, iski mahtava kokospähkinä häntä hartiaan. Silmänräpäyksessä hän tajusi tehtävänsä ja tarttui pähkinään. Seuraavina hetkinä hän keräsi seitsemän lisää. Yhteen sidottuina ne muodostivat vyön, joka pelasti hänen henkensä, mutta uhkasi sulloa hänen ruumiinsa hyytelöksi. Hän oli lihava nainen ja helposti haavoittuva, mutta hänellä oli kokemusta myrskyilmassa ja rukoillen hai-jumalaansa

varjelemaan itseään petokalalta hän odotti tuulen tyyntymistä. Mutta kolmen aikaan hän oli melkein tajuttomana. Eikä hän siitäkään mitään tiennyt, että kuudelta oli tullut ihan tyyni. Hän heräsi tajuihinsa, kun aallot heittivät hänet sannalle. Hän kaapi hiekkaa tarttuen kiinni, niin että veri sirisi, pysytellen kiinni käsin ja jaloin, jottei aallot vetäisi häntä takaisin, ja hän onnistuikin pääsemään kuivalle aaltojen ulottuvista.

Hän tiesi, missä oli. Tämä maa ei voinut olla mikään muu kuin pieni saari Takokota. Siellä ei ollut laguunia eikä ketään asukasta. Hikueru oli siitä viidentoista penikulman päässä.

Hän ei voinut nähdä Hikuerua, mutta tiesi, että se oli etelässä. Päivät kuluivat ja hän eli niillä kokospähkinöillä, jotka pelastusvyönä olivat kannattaneet häntä vedenpinnalla. Ne olivat sekä ravintona että juomana. Mutta hän ei saanut itseään kylliksi ravituksi eikä jano oikein sammunut. Pelastusmahdollisuudet olivat hyvin pulmallisia. Hän näki savun pelastuslaivasta taivaan rannalla, mutta mikä pelastuslaiva olisi aikonutkaan tulla yksinäiselle Takokotasaarelle?

Ensimmäisestä hetkestä alkaen olivat ruumiit häntä vaivanneet. Meri heitti niitä yhä tälle pienelle hietikolle, ja hän heitteli niitä niin kauan kuin jaksoi veteen, missä haikalat ne söivät. Mutta kun voimat uupuivat, reunustivat kuolleet ruumiit hänen pienen saarensa rantoja ja hän vetääntyi niistä kauhistuen pois niin kauas kuin suinkin, mutta pitkälle ei siinä päässyt.

Kymmenentenä päivänä hän söi viimeisen pähkinän ja hänen ruumiinsa kuivui kokoon janosta. Hän laahusti pitkin rantaa toivoen löytävänsä jonkun pähkinän. Olihan ihmeellistä, että niin paljon ruumiita ajautui rantaan eikä ainoatakaan pähkinää. Ja kuitenkin oli varmasti enemmän kokospähkinöitä uimassa kuin kuolleita. Hän heitti hakemisen sikseen ja heittäytyi rannalle uupuneena. Loppu oli tullut. Ei ollut muuta neuvoa kuin kuolla.

Herätessään kerran taas tietoisuuteen, huomasi hän tuijottavansa hiekankellertävään tukan tupsuun erään kuolleen päässä. Aallokko heitti ruumiin häntä kohti ja veti sen taas takaisin. Se pyöri ympäri ja hän näki, ettei sillä ollut ollenkaan kasvoja. Kuitenkin oli tuossa punakeltaisessa tukassa jotakin tuttua. Hän ei sitä sen kauempaa ajatellut — hänkin odotti kuolemaa ja välitti vähät, mikä mies tuo kauhean ruma ruumis aikoinaan oli ollut.

Lopulta hän kuitenkin nousi puoleksi istumaan ja tuijotti taas ruumiiseen. Mahdottoman suuri aalto oli heittänyt sen niin ylös, etteivät muut siihen enää ulottuneet. Niin, oikein, tuollaista punakeltaista tukkaa ei ollut kellään muilla kuin yhdellä ainoalla miehellä koko Paumotus-saarella. Se oli Levy, Saksan juutalainen, mies, joka oli ostanut helmen ja vienyt sen Hira-laivalleen. Yksi seikka oli siis varma: Hira oli joutunut haaksirikoon, ja helmenpyytäjien ja varkaiden jumala oli nyt tuossa.

Hän ryömi kuolleen luo. Levyn paita oli repeytynyt ja Nauri näki nahkaisen rahavyön vyötäreellä. Hän pidätti henkeään ja riipoi solkea. Se antoi myöten helpommin kuin hän oli odottanutkaan ja niin nopeasti kuin saattoi, laahasi hän vyötä perässään hietikolla. Tasku taskulta hän sen avasi ja huomasi kaikki tyhjiksi. Minnekähän Levy olisi voinut sen pistää? Viimeisestä taskusta hän sen sitten löysi, ensimmäisen ja ainoan helmen, jonka Levy oli ostanut retkellään. Hän ryömi pois päin paetakseen vyön hajua ja tutki helmeä. Se oli se sama, jonka Mapuhi oli löytänyt ja jonka Toriki oli häneltä ryöstänyt. Hän punnitsi sitä kädessään ja vieritti sitä hyväillen edes takaisin. Mutta mitään erikoista kauneutta hän ei siinä huomannut. Hän näki ainoastaan sen talon, jonka Mapuhi, Tefara ja hän olivat huolellisesti rakentaneet mielikuvituksessaan. Joka kerta helmeen katsahtaessaan hän näki talon ilmielävänä yksityiskohtineen, vieläpä kahdeksankulmaisen lyöpäkellon seinällä. Olihan siinä elämälle tarkoitus.

Hän repi siekaleen *ahu'staan* ja sitoi sillä helmen varmasti kaulaansa. Sitten hän kulki pitkin rantaa huohottaen ja valittaen, mutta päättäväisesti etsien kokospähkinöitä. Pian hän löysikin yhden, ja kun hän katsahti ympärilleen, toisenkin. Hän mursi toisen, joi sen mehun, joka oli hunajanmakeata, ja söi lihan viimeiseen palaseen. Hiukan myöhemmin hän löysi vahingoittuneen kanootin. Siitä oli hanka poissa, mutta hän oli nyt toivorikas ja ennenkuin päivä oli lopussa, oli hän keksinyt hangankin. Jokainen löytö oli hyvä enne. Helmi oli taikaesine. Myöhempään illalla hän näki vedessä uimassa puisen laatikon. Kun hän veti sen ylös vedestä, tuntui sen sisällä jotakin kolisevan, ja siinä oli kymmenen laatikkoa lohta. Hän avasi yhden hakkaamalla sitä kanoottiin. Siten hän käytti useita tunteja lohen esille saamiseen, hakaten ja puristellen ulos palasen kerrallaan.

Kahdeksan päivää hän odotti pelastajaa. Sillä välin hän laitteli kanoottia kuntoon käyttämällä löytämiänsä kokossyitä ja ahu'nsa jätteitä. Kanootti oli pahasti halkeillut eikä hän voinut saada sitä vettä pitäväksi, mutta hän teki äyskärin kokospähkinästä. Vaikeinta oli saada airo. Lohilaatikon tinakappaleilla hän leikkasi tukkansa poikki juurta myöten, punoi sen nyöriksi ja sitoi sillä kolme jalkaa pitkään risukeppiin lohilaatikosta saamansa levyn.

Kahdeksantenatoista vuorokautena keskiyöllä hän sysäsi kanoottinsa vesille alkaen paluumatkan Hikueruun. Hän oli vanha nainen. Kärsimykset olivat sulattaneet hänestä rasvat, niin ettei ollut paljon

muuta järellä kuin luuta ja nahkaa sekä lihasnippuja. Kanootti oli suuri, kolmen miehen soudettava. Mutta hän sai soutaa yksin kurjalla airolla. Sitäpaitsi vuoti kanootti hurjasti ja kolmanneksen ajastaan hän sai käyttää veden pois ajamiseen. Kirkkaalla päivälläkin hän turhaan tähysteli Hikueraa. Hänen takanaan oli Takokota hävinnyt taivaan rannalta. Aurinko paahtoi hänen verhotonta ruumistaan ja puristi siitä ulos senkin mehun, mikä vielä oli järellä. Kaksi lohilaatikkoa oli vielä järellä ja päivän kuluessa hän mursi niihin reiät ja imi sisustaa. Hänellä ei ollut aikaa nyppiä lihaa esiin. Meren virtaus kuletti häntä länteen päin huolimatta hänen soutamisestaan.

Aikaiseen ehtoopäivällä, kun hän seisoj suorana kanootissaan, näkyi Hikuera. Sen kokospalmujen rikkaus oli mennyt. Vain siellä täällä, pitkien välimatkojen päässä, hän näki risaiset puiden jätteet. Mutta hänen näkemänsä elvytti kuitenkin voimia. Hän olikin lähempänä kuin oli luullutkaan. Virta vei kanoottia yhä länteen päin. Hän tarrasi vastaan soutaen. Airon lehti irtaantui ja hän menetti paljon aikaa vähä väliin sitä korjatessaan. Lisäksi tuli vielä veden ammentaminen. Häneltä meni tunti kolmesta niihin hommiin. Ja yhä hän vaan ajautui länteen.

Auringon laskussa Hikuera oli hänestä kaakkoon päin kolmen penikulman päässä. Tuli täysikuu, ja kahdeksan aikaan saari näkyi idässä kahden penikulman päässä. Hän yritteli vielä tunnin aikaa, mutta maa oli yhtä kaukana kuin ennenkin. Hän oli sattunut joutumaan keskelle virtaa, kanootti oli liian suuri, airo hyvin hontelo ja liiaksi paljon kului aikaa ja voimia veden poistamiseen. Sitäpaitsi hän oli hyvin heikko ja yhä heikkenemässä. Huolimatta kaikista hänen ponnistuksistaan kanootti ajautui yhä länteen.

Hän rukoi hengessään hai-jumalaansa, laskeutui laidan ylitse ja alkoi uida. Vesi virkisti häntä ja pian oli kanootti jäänyt kauas. Tunnin kuluttua ranta oli tuntuvasti lähempänä. Silloin tapahtui se, mitä hän oli pelännyt. Aivan hänen edessään, ei kahtakymmentä jalkaa etäämpänä, leikkasi vettä suuri evä. Hän ui suoraan sitä kohti ja se väisti hiljalleen, kääntyen oikealle kaaressa hänen ympäritse. Hän tuijotti yhä evään ja ui edelleen. Kun evä hävisi, hän heittihe suulleen vedessä ja vahti, kun evä lähenei; silloin hän alkoi uida. Peto oli velto — sen hän näki. Epäilemättä oli sillä ollut kylliksi ruokaa myrskyn jälkeen. Olisipa se vain ollut nälissään, ei se olisi luopunut hyökkäyksestään, sen hän tiesi. Se oli viidentoista jalan pituinen ja tietävästi se olisi puraissut hänet kahtia yhdellä haukkauksella.

Mutta hänellä ei ollut aikaa siihen tuhlata. Virta vei yhä länteen päin, joko ui tai oli uimatta. Kului puoli tuntia ja peto kävi yhä rohkeammaksi. Huomaten, ettei Nauri ollut pelottava olento, se yhä lähenei pienentäen piiriä ja mulkoillen häneen ahnailla silmillään ohi kiitäessään. Ennen pitkää, sen hän tiesi, hirviön rohkeus kyllä kasvaisi, niin että se tekisi hyökkäyksen. Hän päätti uskaltaa ensiksi. Olihan se toivoton yritys. Hän oli vanha nainen, yksin meressä, heikko paastoamisesta ja kärsimyksistä, ja nyt tuon meritiikerin edessä piti hänen uskaltaa hyökkäys estääksensä sitä hyökkäämästä. Hän ui edelleen odottaen hetkeään. Hai sivuutti hänet kahdeksan jalan etäisyydessä. Hän rynnisti sitä kohti kuin olisi tahtonut hyökätä. Se huiskasi vihoissaan pyrstöllään paetessaan, ja sen karhea pinta raapaisi vaimo paralta nahan olasta kyynärpäähän asti. Hirviö ui nopeasti laajenevassa kaaressa ja hävisi.

Kuopassansa hiekassa ja kattonaan metallikaton jätteitä, makasivat Mapuhi ja Tefara kiistellen.

— Olsitkin tehnyt, niinkuin minä sanoin, väitti Tefara tuhannennen kerran, — kätkenyt helmen etkä kellekään kertonut, niin se olisi nyt tallella.

— Mutta Huru-Huru oli läsnä, kun minä avasin simpukan. Enkö minä nyt ole sinulle sitä toistanut kerta kerralta ja lakkaamatta?

— Kyllä nyt saamme olla talotta. Raoul sanoi minulle tänään päivällä, että ellemme olisi myyneet helmeä Torikille —

— Minäpä en myynyt. Toriki ryösti.

— Ellet olisi myynyt, hän olisi antanut viisi tuhatta Ranskan dollaria ja se on kymmenen tuhatta Chiliä.

— Raoul on puhunut äidilleen ja hän tuntee helmiä.

— Ja nyt on helmi mennyt, vahvisti Tefara.

— Sillä kuitattiin velkani Torikille ja se on kaksitoista sataa ansaittua, yhdentekevä.

— Toriki on kuollut, huudahti Tefara. — Hänen kuunaristaan ei ole kuultu mitään. Se meni samaa tietä kuin Aorai ja Hira. Tahtooko Toriki antaa sinulle nuo kolme sataa lisäksi tavarassa? Ei, koska Toriki on kuollut. Ja ellet sinä olisi löytänyt helmeä, olisitko sinä nyt velkaa Torikille kaksitoista sataa? Et, koska Toriki on kuollut etkä sinä voi maksaa kuolleelle.

— Mutta Levy ei maksanut Torikille, sanoi Mapuhi. — Hän antoi vain paperipalan, jonka piti merkitä rahaa Papeetessa, ja nyt on Levy kuollut eikä voi maksaa. Ja Toriki on kuollut ja hänen kanssaan paperi hävinnyt ja helmi on hukkunut Levyn mukana. Sinä olet oikeassa, Tefara, olen kadottanut helmen enkä saanut siitä mitään. No, nukutaan pois.

Hän nosti äkkiä kättään ja kuunteli. Ulkoa kuului ääntä, aivan kuin joku olisi raskaasti ja tuskallisesti hengittänyt. Ja käsi hapuili mattoa, joka oli ovena.

— Kuka siellä? huusi Mapuhi.

— Nauri, kuului vastaus. — Voitteko sanoa, missä on poikani, Mapuhi?

Tefara huudahti ja tarttui miehensä käsivarteen.

— Kummitus, sopersi hän, — kummitus!

Mapuhin kasvot olivat kuolonkeltaiset. Hän nojasi heikkona vaimoonsa.

— Hyvä vaimo, hän sanoi tärisevällä äänellä yrittäen muuttaa sitä. — Tunnen hyvin poikanne. Hän asuu laguunin itäpuolella.

Ulkoa kuului huokaus. Mapuhin rohkeus kasvoi jälleen. Hän oli uskotellut kummitusta.

— Mutta mistä te tulette, vanha vaimo? huusi hän.

— Mereltä, kuului alakuloinen vastaus.

— Tiesinhän sen, tiesinhän sen! huusi Tefara heilutellen itseään.

— Mistä ajasta aikain on Tefara laittanut vuoteensa vieraan majaan? kuului Naurin ääni maton läpi.

Mapuhi katsoi peläten ja moittien vaimoonsa, sillä hänen äänensä oli nyt ilmaissut heidät.

— Ja milloinka lakkasi poikani Mapuhi tuntemasta vanhaa äitiään?

— Ei, ei, en minä ole — Mapuhi ei ole lakannut! hän huusi. Minä en ole Mapuhi. Hän on laguunin itäpuolella, sanoinhan minä.

Ngakura nousi istumaan vuoteelleen ja rupesi itkemään. Matto alkoi heilua.

— Mitä teette? kysyi Mapuhi.

— Tulen sisään, sanoi Naurin ääni.

Maton toinen pää nousi. Tefara yritti piiloutua peitteisiin, mutta Mapuhi piti kiinni hänestä. Hänen täytyi pitää kiinni jostakin. Yhdessä, nykien toisiaan, vapisevin jäsenen ja kalisevin hampain he tuijottivat nousevaan mattoon. He näkivät Naurin vettä valuvana ilman ahu'ta ryömivän sisään. He vierähtivät taaksepäin ja taistelivat Ngakuran peitteestä tahtoen verhota sillä päänsä.

— Antaisitte vanhalle äidillenne vettä juoda, sanoi henki valittavalla äänellä.

— Antakaa hänelle vettä juoda, komensi Tefara vapisevalla äänellä.

— Anna hänelle vettä juoda, yritti Mapuhi kärkeä Ngakuraa vapisevalla äänellä.

Ja yhdessä he potkaisivat Ngakuran ulos peitteistä. Minuuttia myöhemmin kurkistaessaan näki Mapuhi hengen juovan. Kun se vielä ojensi vapisevan kätensä ja laski sen hänen kädelleen, tunki Mapuhi sen painon ja uskoi, ettei se ollut henki. Silloin hän uskalsi lähetä ja veti Tefaran mukaansa ja seuraavassa tuokiossa he kaikki kuuntelivat Naurin kertomusta. Ja kun Nauri puhui Levystä ja pudotti helmen miniänsä käteen, silloin Tefarakin oli vakuutettu anoppinsa maallisesta olemuksesta.

— Huomenna, sanoi Tefara, — pitää sinun myydä helmi Raoulille viidestä tuhannesta frangista.

— Entä talo, huomautti Nauri.

— Hän rakentaa talon, vastasi Tefara. — Hän sanoo sen maksavan neljä tuhatta frangia. Hän siis antaa tuhannen frangia lisää tavarassa ja se on kaksi tuhatta Chiliä.

— Ja siitä tulee kuusi syltä pitkä? kysyi Nauri.

— Niin, vastasi Mapuhi, — kuusi syltä.

— Ja keskimmäiseen huoneeseen tulee kahdeksankulmainen lyöpäkello?

— Niin, ja pyöreä pöytäkin.

— No, antakaa minulle sitten jotakin syötävää, minulla on nälkä, sanoi Nauri tyytyväisenä. — Ja sitten minä tahdon nukkua, sillä minä olen väsynyt. Ja huomenna puhumme enemmän talosta ennenkuin myymme helmen. Parasta on ottaa nuo tuhat oikeassa rahassa. Rahat ovat aina paremmat olemassa kuin ostaa velaksi.

Pakana.

Ensi kerran tapasin hänet hirmumyrskyssä. Omituista kyllä, olimme taistelleet myrskyssä samalla kuunarilla enkä minä keksinyt häntä ennenkuin kuunari oli mennyt altamme kappaleiksi. Epäilemättä olin nähnyt hänet muun kanaka-miehistön joukossa laivalla, mutta tietoisesti ei minulla ollut aavistustakaan hänen olemassaolostaan, sillä *Petite Jeanne* oli liian täynnä väkeä. Paitsi kahdeksaa tai kymmentä kanaka-merimiestä, valkoista laivuria ja perämiestä, isäntää ja kuutta kajuuttamatkustajaa se kuljetti Rangiroasta purjehtiessaan noin kahdeksankymmentä viisi kansimatkustajaa — Paumotuksen ja Tahitin asukkaita, miehiä, vaimoja ja lapsia, jokaisella säilylaatikkonsa, puhumattakaan makuumatoista, vaipoista ja vaatemytyistä.

Helmenkalastuskausi Paumotus-saarella oli lopussa ja kaikki palasivat nyt Tahitiin. Me kajuuttamatkustajat olimme helmien ostajia. Kaksi oli amerikalaista, yksi kiinalainen, Ah Choon (valkoisin kiinalainen, mitä olen milloinkaan nähnyt), yksi oli saksalainen, yksi Puolan juutalainen, ja minä täydensin puolen tusinan.

Oli ollut hyvin suotuista kalastuskausi. Kellään meistä ei ollut syytä valittaa, eipä edes kellään kahdeksastakymmenestä viidestä kansimatkustajasta. Kaikki olivat tehneet hyviä kauppoja ja odottivat nyt vain saavansa kaikessa rauhassa levätä kyllikseen Papeetessa.

Petite Jeanne oli luonnollisesti liassa lastissa. Se oli oikeastaan vain seitsemänkymmenen tonnin vetoinen eikä sillä ollut oikeutta kuljettaa kymmenettä osaakaan siitä määrästä, mitä sillä nyt oli mukanaan. Kansiluukkuihin saakka se oli lastattu täyteen helmiäisiä ja kopraa. Oli ihan ihme, että miehistö saattoi hoitaa sitä. Kannella ei ollut liikkumisen tilaa. Päästäkseen kulkemaan piti heidän astua pitkin laivan partaita.

Öisin he liikkuivat harppoen nukkuvien yli, joita kannella oli — sen vannon — kaksi kerrosta. Lisäksi siellä oli kananpoikia ja porsaitakin ja jam-säkkejä, ja jokainen mahdollinen paikka vielä ripustettu täyteen kokospähkinänippuja ja banaaniterttuja. Molemmiin puolin etu- ja perävanttien välille, tarpeeksi matalalle, jotta etupuomi voi kääntyä vapaasti, oli jännitetty köysiä ja jokaisessa köydessä riippui ainakin viisikymmentä banaaninippua.

Matka tuntui käyvän ikäväksi, vaikkapa voisimmekin sen suorittaa kahdessa, kolmessa vuorokaudessa, mikä olisi vallan hyvin riittänyt, jos kaakkoispasaadi olisi tuullut reippaasti. Mutta eihän se puhaltanut. Ensimmäisten viiden tunnin kuluttua se kuoli pois vain tempovaksi ja läähättäväksi leyhkymiseksi. Tyyntä kesti koko yön ja seuraavan päivän niin raskaana ja tukehuttavana, että jo pelkkä ajatus avata silmiänsä aiheutti päänkipua.

Toisena päivänä kuoli muuan mies, alkuasukas eräältä itäiseltä saarelta, kalastuskauden parhaimpia sukeltajia. Isorokko — se oli hänen tautinsa, vaikken voi käsittää, miten se oli päässyt laivaan, kun ei yhtään tunnettua tapausta ollut sattunut maissa silloin, kun jätimme Rangiroan. Nyt sitä kuitenkin oli laivalla — yksi oli kuollut ja kolme muuta sairaana.

Siinä ei ollut mitään tekemistä. Ei voitu eristää sairaita eikä antaa heille hoitoa. Olimmehan me lastatut kuin sardiinit. Ei ollut muuta neuvoa kuin mädätä ja kuolla — se merkitsee, ei ollut muuta tehtävää sen yön jälkeen, joka seurasi ensimmäistä kuolemantapausta. Sinä yönä, nähkääs, karkasivat perämies, isäntä, Puolan juutalainen ja neljä alkuasukasta suuressa valasveneessä. Heistä ei ole kuultu mitään sen jälkeen. Aamulla kapteeni puhkaisi kaikki muut veneet, ja siinä me sitten olimme.

Sinä päivänä sattui kaksi kuolemantapausta ja seuraavana kolme ja sitten se kohosi kahdeksaan. Oli omituista nähdä, miltä kannalta me asiaa katsoimme. Alkuasukkaat vaipuivat mykän kauhun tilaan. Kapteeni — Oudouse nimeltään, ranskalainen — hermostui ja tuli levottomaksi, sai suorastaan kouristuskohtauksia. Hän oli suuri, lihava mies, painoltaan vähintään kaksi sataa naulaa, ja muuttui äkkiä veteläksi ja tutisevaksi hyytelö- ja rasvavuoreksi.

Saksalainen, kaksi amerikalaista ja minä ostimme kaiken skotlantilaisen viskyn ja kuljimme aina

hienossa humalassa. Teoria oli todellakin sukkela — jos pidimme itsemme alkoholin läpihapattamina, niin jokainen rokkobakteerio, mikä tulisi kosketukseen kanssamme, palaisi heti tuhaksi. Ja teoria piti paikkansa käytännössä, vaikka minun täytyy tunnustaa, etteivät kapteeni Oudouse eikä Ah Choon saaneet tautia. Ranskalainen ei juonut ollenkaan ja kiinalainen vain lasin päivässä.

Ne olivat ikäviä päiviä. Kun aurinko kohosi pohjoiseen, paistoi se melkein kohtisuorasti. Tuulta ei ollut, lukuunottamatta joitakuuta puuskaa, jotka puhalsivat tuimasti noin kymmenen minuuttia, ehkä puoli tuntiakin, ja päättyivät aina vedenpaisumusta muistuttavaan rankkasateeseen. Jokaisen puuskan jälkeen paahtoi aurinko jälleen nostaen kokonaisia höyrypilviä vettä valuvista kansista.

Tuo höyry ei ollut miellyttävää. Siinä oli kuolleiden löyhkää, täynnä miljoonia ja yhä miljoonia bakteerioita. Me otimme aina ylimääräisen lasillisen, kun näimme höyryn nousevan kuolleista ja kuolevista, ja tavallisesti sitten vielä pari, kolme lisäryppyä, koko vahvoiksi sekoitettuina. Sitäpaitsi oli meillä tapana kallistaa muutamia laseja aina kuin kuolleita heitettiin mereen hai-kaloille, joita parveili ympärillämme.

Yksi viikko kului näin, mutta sitten loppui visky. Se oli onni, sillä en taitaisi muuten olla nyt elossa. Täytyi olla raitis mies kestääkseen seuraavat tapaukset. Sen luultavasti myönnätte, kun mainitsen pienen tosiseikan — vain kaksi miestä jäi meistä kaikista eloon. Toinen mies oli tuo pakana — niin ainakin kapteeni Oudouse häntä nimitti sillä hetkellä, kun tulin tietoiseksi hänen olemassaolostaan. Mutta palatkaamme asiaan.

Oli viikon loppupuoli, visky oli lopussa ja helmenostajat raittiita. Silloin tulin sattumalta katsantaneeksi ilmapuntariin, joka riippui kajuutan käytävässä. Sen normaalitila oli Paumotuksen seuduilla 29.90, ja olihan tavallista nähdä sen vaihtelevan 29.85:stä 30:een, vieläpä 30.05:een, mutta kun näki sen, niinkuin minä, laskevan 29.62:een, oli se tarpeeksi raitistuttamaan juopuneimmankin helmenostajan, vaikka hän polttaakin tuhaksi isorokkobakteerioita skotlantilaisella viskyllä.

Näytin ilmapuntaria kapteeni Oudouselle ja sain tietää, että hän oli jo useampia tunteja nähnyt sen laskemisen. Paljoa ei voinut tehdä, mutta mitä tehtiin, oli hyvin tehty lukuunottaen olosuhteet. Hän käski korjata purjeita kokoon ja vähentää niitä myrskypurjeisiin saakka, jakoi pelastusrenkaat ja odotti myrskyä. Erehdyksen hän teki vasta tuulen tultua. Hän käänsi tuuleen, joka oli alihangan puolella, mikä olisikin ollut oikein päiväntasaajan eteläpuolella, ellei — ja siinä se erehdys olikin — ellei olisi oltu aivan hirmumyrskyn tiellä.

Me olimme keskellä sen uraa. Sen näin tuulen tasaisesta kiihtymisestä ja ilmapuntarin säännöllisestä laskemisesta. Tahdoin saada kapteenin kääntämään myötätuuleen ja pitämään sitä suuntaa, kunnes ilmapuntari lakkaisi laskemasta, ja sitten luovimaan jälleen ylös tuuleen. Kiistelimme tästä, kunnes hän tuli hysteeriseksi, mutta hän ei muuttanut suuntaa. Pahinta oli, etten saanut muita helmenostajia puolelleni. Mikä minä olin miehiäni tietämään merestä ja sen tavoista enemmän kuin tavallinen kunnon kapteeni? Se oli heidän ajatuksensa, sen tiesin.

Luonnollisesti nousi kauhea aallokko, enkä milloinkaan unohda niitä kolmea ensimmäistä aaltoa, jotka kuunari sai sisäänsä. Se oli laskenut tuuleen, ja ensimmäinen aalto teki puhdasta jälkeä. Pelastusrenkaat olivat vain vahvoja ja terveitä varten ja heilläkin oli niistä vähän hyötyä, kun taas kaikki vaimot ja lapset, banaanit ja pähkinät, porsaas ja laatikot, sairaat ja kuolleet lakaistiin pois huutavana ja kirkuvana röykkiönä.

Toinen aalto täytti *Petite Jeanne'n* kannen laitoja myöten, ja kun perä vajosi ja keula nousi taivasta kohti, niin vierivät kaikki sekä elävät että kuolleet peräpuolelle. Se oli ihmiskoski. He menivät pää edellä, jalat edellä, sivuttain, vieritellen, sätkien, kiemurrellen, taistellen, väännellen. Silloin tällöin joku sai kiinni tuesta taikka köydestä, mutta päälletulevien paino riipaisi irti kaikista sellaisista otteista.

Yhden miehen näin tarttuvan oikean puolen ristipollariin — hänen päänsä murtui kuin munankuori. Näin, mitä oli tulossa, juoksin ylös kajuutan katolle ja sieltä itse suurpurjeeseen. Ah Choon ja amerikalainen yrittivät seurata minua, mutta minä olin hyppäyksen verran heidän edellään. Amerikalainen pyyhkäistiin perän ylitse kuin kaarnan kappale. Ah Choon sai kiinni ruorirattaan poikkipuusta ja kiepautti itsensä sen taakse, mutta eräs suurikasvuinen Raratonga vahine (nainen) — painoi varmaan kaksisataa ja viisikymmentä — pauskautui suoraan häntä vastaan ja kietoi toisen kätensä hänen kaulansa ympäri. Ah Choon tarttui toisella kädellään kanaka-ruorimieheen ja samassa hetkessä kallistui laiva oikealle kyljelleen.

Ruumiiden ja aallokon ryntäys muutti äkkiä suuntaansa ja kääntyi oikealle puolelle. Ja niin he menivät, Ah Choon, ruorimies ja vahine; voinpa vanhoa, että näin Ah Choon'in irvistävän minulle filosofin alistuvaisuudella kiepsahtaessaan laidan ylitse mereen.

Kolmas aallokko, suurin kaikista, ei tehnyt niin paljon tuhoa. Kun se tuli, oli joka ikinen vielä elossa

oleva turvautunut köysiin. Kannella oli kenties tusina lähättäviä, puolitukehtuneita raukkoja vierimässä sinne tänne yrittäessään ryömiä turviin. He menivät kaikki menojaan laidan ylitse samoin kuin molempien jälellä olevien veneiden pirstaleet. Jäljellä ovat helmien ostajat ja minä toimitimme aaltojen välillä noin viisitoista naista ja lasta kajuuttaan, mutta vähän niillä raukoilla oli siitä lopullista apua.

Tuuliko? Kaikesta kokemuksestani huolimatta en olisi voinut ymmärtää, että tuuli saattaa olla sellainen kuin se tuuli oli. Sitä ei voi kuvata. Kuinka joku voisi kuvata painajaista? Niin oli tämän tuulenkin laita. Se repi vaatteet pois päältä. Minä sanon: repi ne pois, ja tarkotan, mitä sanon. En pyydä teitä sitä uskomaan. Tahdon vain kertoa, mitä näin ja tunsin. Toisinaan en usko sitä itsekkään. Minä läpäisin kaiken sen, ja siinä on kylliksi. Kukaan ei voinut kääntää kasvojaan sitä tuulta vasten ja jäädä eloon. Se oli luonnoton ja vielä suurempi luonnottomuus oli sen jatkuva kasvaminen.

Kuvitelkaa lukemattomia miljoonia ja biljoonia tonneja hiekkaa. Kuvitelkaa tämä hiekka eteenpäin kiitävänä yhdeksänkymmentä, sata taikka joku muu määrä penikulmia tunnissa. Kuvitelkaa vielä tämän hiekan olevan näkymätöntä, mahdotonta erottaa, mutta kuitenkin painavaa ja tiheää. Tehkää näin, silloin saatte heikon aavistuksen, mitä tämä tuuli oli.

Kenties ei hiekka sittenkään ole oikea vertauskuva. Ajatelkaa mutaa, näkymätöntä, kouraan tuntumatonta, mutta raskasta kuin lieju. Ei, vaan vieläkin pahempaa. Olettakaa, että jokainen ilman molekyyli olisi liejusärkkä. Sitten koettakaa kuvitella näiden liejusärkkien lukemattomat työnnöt. Ei, minä luovun. Kuvattakoon sanoilla elämän luonnollisia ilmiöitä, mutta mahdotonta on kielen avulla kuvata joka suhteessa niin rajattoman kauheata kuin tämä tuuli oli.

Niin paljon tahdon kuitenkin sanoa: meri kohosi ensin korkeaksi, mutta tämä tuuli nujersi sen. Taikka oikeastaan: näytti siltä, kuin tämä hirmumyrsky olisi imenyt kitaansa koko valtameren ja sieltä purkautunut ilman tilalle.

Tietysti olivat purjeemme menneet aikoja sitten. Mutta kapteeni Oudousella oli *Petite Jeanne'lla* eräs varustus, jota en koskaan ollut nähnyt Etelämeren kuunareilla — meriankkuri. Se oli kartion muotoinen, purjekankainen säkki, jonka suuta piti auki rautalaite. Tämä meriankkuri muistutti jonkun verran lohikäärmettä, se haukkoi vettä niinkuin lohikäärme haukkaa ilmaa, eräällä erotuksella kuitenkin. Meriankkuri pysytteli ihan vedenpinnan alla pystysuorassa asennossa. Pitkä köysi yhdisti sen kuunariin. Seurauksena oli, että kuunari aina kulki keulalaita tuulta ja aaltoja vastaan..

Asema olisi ollut aika hyvä, ellemme olisi sattuneet ihan myrskyn tielle. Tosin tuuli repi irti purjeemme rautaköysistä, riipoi mennessään latvamastot ja vieritti pois kaiken irtaimen tavaran, mutta kuitenkin olisimme hyvin kestäneet, ellemme olisi olleet lähenevän myrskykeskuksen kohdalla. Se ratkaisi kohtalomme. Minä olin melkein tunnottomassa voimattomuuden tilassa tuulen pieksemisestä ja luulen melkein kadottaneeni kaiken toivoni eloonjäämisestä ja olleeni valmis kuolemaan, kun myrskyn keskus meidät saavutti. Se tuli täydellisenä tyynenä. Ei ollut pienintäkään henkäystä. Vaikutus oli tukehuttava.

On muistettava, että me olimme monta tuntia kestäneet hirveätä lihaksien jännitystä vastustaaksemme tuulen kovaa painoa. Ja nyt yhtäkkiä paino poistui kokonaan. Muistan, miten minä tunsin laajenevani, luulin lentäväni hajalle kaikkiiin suuntiin. Jokainen atomi ruumiissani oli työntävinään toisia atomeja luotaan haluten lentää, lentää avaruuteen. Mutta tätä kesti vain hetken. Häviö uhkasi meitä.

Vapautuneena tuulen painosta meri alkoi heti aaltoilla. Se otti vauhtia, teki hyppyjä pilviä kohti. Jokaiselta kompassin suunnalta puhalsi tuo käsittämätön tuuli tyyntä keskustaa kohti. Seurauksena oli, että aaltoja kohosi kaikilta suunnilta, kun ei enää mikään tuuli ollut niitä painamassa. Ne hyppivät kuin korkit pulpahtaen vadin pohjasta. Kaikki järjestys ja säännöllisyys hävisi. Oli vain hillittömiä, mielettömiä aaltoja, ainakin kahdeksankymmenen jalan korkuisia. Ne eivät enää olleetkaan aaltoja, ei ainakaan ennen nähtyjien kaltaisia.

Ne olivat roisketta, hirveätä roisketta — siinä kaikki. Kahdeksankymmentä jalkaa korkeata vedenpärskettä. Kahdeksankymmentäkö? Ne olivat enemmän. Ne nousivat yli mastojemme huippujen. Ne olivat räjähdyksiä, juopuneita, kaatuivat miten tahansa ja minne hyvänsä tyrkkien ja syleillen toisiaan. Ne kamppailivat keskenään, kaatuivat päälletäin taikka paiskautuivat erilleen kuin tuhannet vesiputoukset. Se oli sellainen valtameri, tämä hirmumyrskyn keskus, josta ei kukaan koskaan ole uneksintukaan. Se oli sekasortoa, kolminkertaista sekasortoa. Se oli anarkiaa. Se oli mielettömäksi käyneen meriveden helvetillinen kita.

Entä *Petite Jeanne*? En tiedä. Pakana kertoi minulle jälkeenpäin, ettei hänkään tiennyt. Kirjaimellisesti sanoen se revittiin rikki, jauhettiin murusiksi, hävitettiin olemattomiin. Kun tulin tajuihini, olin vedessä uiden koneellisesti, vaikka olinkin enemmän kuin puoleksi hukkunut. Miten olin

veteen joutunut, siitä ei minulla ollut aavistustakaan. Muistelin nähneeni kuunarin lentäneen kappaleiksi, sen oli täytynyt tapahtua samassa silmänräpäyksessä, kun oma tajuntani hävisi. Siinä minä nyt olin, ainoana mahdollisuutena tehdä parhaani, eikä sekään ollut mitenkään lupaavaa. Nyt tuuli jälleen, merenkäynti oli hiljaisempi ja säännöllisempi, ja minä tiesin sivuuttaneeni myrskyn keskustan. Onneksi ei ollut haikaloja läheisyydessä. Myrsky oli hajottanut sen saaliinhimoisen joukon, joka oli ympäröinyt kuoleman laivaa ja syönyt ruumiita.

Petite Jeanne meni kappaleiksi noin keskipäivällä. Siitä oli kulunut varmaankin pari tuntia, kun sain kiinni erään sen luukuista. Oli rankka sade, ja pelkkä sattuma ajoi minut ja kansiluukun yhteen. Lyhyt köydenpätkä roikkui kiinni sinkilässään, ja minä tiesin kestäväni ainakin yhden vuorokauden, elleivät hait palaisi takaisin. Kolme tuntia myöhemmin, mahdollisesti enemmänkin, pysytellessäni kiinni luukussa, suljetuin silmin ja keskittäen kaikki tahdonvoimani vetääkseni keuhkoihini tarpeeksi ilmaa hengen pitimiksi ja samalla estääkseni liikaa vettä sisääni pääsemästä ja ruumistani sen painosta uppoamasta, luulin kuulevani ääniä. Sade oli lakannut ja myrsky sekä aallokko asettuivat ihmeellisen nopeasti. Tuskin kahdenkymmenen jalan päässä näin kapteeni Oudousen ja pakanan toisella luukulla. He taistelivat luukun omistamisesta — ainakin ranskalainen huitoi rajusti.

"Païen noir (musta pakana)!" kuulin hänen huutavan ja samassa antavan kanakalle potkun.

Kapteeni Oudouse oli menettänyt kaikki vaatteensa paitsi kenkiä. Ne olivat raskaat rihmakengät. Potku oli julma, sillä se sattui pakanan suuhun ja alaleukaan tehden hänet puoleksi tunnottomaksi. Odotin, että hän antaisi takaisin, mutta hän tyytyi uimaan yksin ja avuttomana varman välimatkan päässä vihollisestaan. — Joka kerta, kun aallokko heitti hänet lähemmäksi, potkaisi ranskalainen hänet edemmäksi, ja potkaistessaan hän aina huusi kanakalle: — Senkin musta pakana!

— Kahdesta centimistä tulisin kernaasti sinut upottamaan, sinä valkoinen peto! huusin hänelle.

Ainoana syynä, etten sitä tehnyt, oli se seikka, että tunsin itseni lopen uupuneeksi. Jo uimisen ajatuskin oli kammottava. Sen sijaan huusin kanakalle, että hän uisi luokseni ja jakaisi luukun kanssani. Otoo, se oli hänen nimensä (lausutaan O-to-o), oli Bora-Bora saarelta, joka on Seurasaarista läntisin. Kuten myöhemmin sain tietää, oli hän löytänyt luukun ensiksi ja tavattuaan vähän ajan kuluttua kapteeni Oudousen tarjonnut hänelle turvaa — kiitokseksi tämä oli potkaissut hänet pois.

Näin satuimme Otoo ja minä ensiksi yhteen. Hän ei ollut mikään tappelija; päinvastoin hän oli kuin itse rakastettavuus ja lempeys ja uhrautuvaisuus, vaikka pituus olikin yli kuusi jalkaa ja lihakset kuin härkätaistelijalla. Taistelija hän ei ollut, mutta ei myöskään pelkuri. Hänellä oli leijonan sydän, ja niinä monina vuosina, jotka nyt seurasivat, näin hänen uskaltavan useita kertoja niin paljon, etten minä olisi luullut voivani uneksiakaan sellaista tehtävän. Tarkotan, että samalla kun hän aina karttoi tappeluun joutumista, jos se vain oli mahdollista, hän ei koskaan juossut tiehensä, kun oli tosi edessä. Siinä saikin "varoa itseänsä", kun Otoo kerran pääsi vauhtiin. En unohda milloinkaan, mitä hän teki Bill Kingille. Se tapahtui saksalaisella Samoalla. Bill King'ia pidettiin parhaimpana raskaan sarjan nyrkkeilijänä koko amerikalaisessa laivastossa. Hän olikin koko peto, oikea gorilla, sellainen, joka löi nopeaan ja kovasti. Hän alkoi potkaisten Otoota kaksi kertaa sekä lyöden kerran nyrkillään, ennenkuin Otoo piti tarpeellisenä vastata. En luule kestäneen neljää minuuttiakaan, ennenkuin Bill Kingillä oli neljä katkennutta kylkiluuta, murtunut kyynärvarsi ja nyrjähtänyt olkapää. Otoo ei ymmärtänyt mitään taiteellisesta nyrkkeilystä. Hän käytti vain voimiaan. Ja Bill King sai potea hyvinkin kolme kuukautta parantuaakseen niistä vammoista, mitä hänelle tuotti tämä ottelu, eräänä iltapäivänä Apian rannalla.

Mutta minähän menen kertomukseni edelle. Jaoimme kansiluukun. Vuorottelimme aina, toinen makasi pitkällään luukulla ja lepäsi, sillä välin kun toinen, kaulaansa asti vedessä, piti siitä vain käsillään kiinni. Kaksi päivää peräkkäin vuorotellen vedessä ja luukulla ajelehdimme valtamerellä. Lopulta hourailin melkein koko ajan, vain toisinaan kuulin Otoon mutisevan jotakin omalla kielellään. Vedessä olomme esti meidät kuolemasta janoon, vaikka merivesi ja auringonpaiste yhtyivätkin kaikkein herttaisimmasti ja kipeimmästi kirvelemään ja polttamaan ihoa.

Loppujen lopuksi Otoo pelasti henkeni. Kun tulin tajuihini, makasin rannalla kaksikymmentä jalkaa vedestä, suojanani auringon paahteelta joukko suuria kokospalmun lehtiä. Ei kukaan muu kuin Otoo voinut minua sinne kuljettaa ja kasata lehtiä varjostamaan minua. Hän makasi vieressäni. Sitten kadotin taas tajuntani ja kun jälleen heräsin, oli kylmä tähtikirkas yö ja Otoo painoi maitorikasta pähkinää huulilleni.

Olimme ainoat eloon jääneet *Petite Jeanne'sta*. Kapteeni Oudouse lienee kuollut väsymyksestä, sillä muutamaa päivää myöhemmin ajautui hänen luukkunsa maihin ilman häntä. Otoo ja minä elimme yhden viikon koralliriutalla alkuasukkaiden kanssa, josta meidät pelasti ranskalainen risteilijä ja kuljetti Tahitiin. Sillä välin olimme juhlallisesti vaihtaneet nimiä. Etelämeren saarilla tämä toimitus sitoo kaksi miestä vankemmin toisiinsa kuin veriveljeys Euroopassa. Alote oli minun, ja Otoo tuli siitä ylen onnelliseksi.

— Hyvä on, sanoi hän, — mehän olemme olleet tovereita kaksi vuorokautta kuoleman leuoissa.

— Tällä kertaa ne leuat kangersivat, huomautin minä.

— Te teitte hyvän työn, herra, vastasi hän, — eikä kuolema tahtonut olla halpamainen.

— Miksi sinä minua herrottelet? kysyin minä ja yritin näyttää loukkaantuneelta. — Olemmehan vaihtaneet nimiä. Sinä sanot minua Otoo'ksi ja minä sanon sinua Charleyksi; meidän kesken olkoon aina niin. Sehän on yleinen tapa. Ja kun kerran kuolemme ja jos sattuisi, että elämme uudelleen jossakin tähtien ja pilvien takana, olet yhä Charley minulle ja minä sinulle Otoo.

— Niin, herra, sanoi hän, ja hänen silmänsä loistivat lempeästä ilosta.

— Siinä sinä taas olet herroinasi! huudahdin hänelle paheksuvasti.

— Ei tee mitään, mitä minun huuleni sanovat, ne ovat vain minun huuleni, todisteli hän. — Mutta ajatuksissani on aina Otoo, sillä kun ajattelen itseäni, ajattelen teitä. Milloin hyvänsä joku lausuu nimeni, ajattelen teitä. Ja pilven takana ja tähtien takana, aina ja ikuisesti olette te minulle Otoo. Onko niin hyvä, herra?

Salasin hymyni ja vastasin, että sai niin olla.

Erkanimme Papeetessa. Minä jäin maihin toipuakseni täydellisesti, ja hän meni eräällä kutterilla omalle saarellensa Bora-Boraan. Kuusi viikkoa myöhemmin hän tuli takaisin. Hämmästyin aika lailla, sillä hän oli puhunut minulle vaimostansa ja sanonut luopuvansa pitkistä matkoista ja palaavansa hänen luokseen.

— Mitä aiotte tehdä, herra, kysyi hän ensi tervehdyksen jälkeen.

Kohotin hartioitani, se oli pulmallinen kysymys.

— Mitä hyvänsä, vastasin, — koko maailma, koko meri ja kaikki sen saaret ovat avoinna edessäni.

— Silloin seuraan teitä, oli hänen yksinkertainen vastauksensa, — vaimoni on kuollut.

Minulla ei ole koskaan ollut veljeä, mutta olenhan nähnyt muiden veljiä ja epäilen suuresti, tokko kellään miehellä on koskaan ollut sellaista veljeä kuin Otoo oli minulle. Hän oli veli, isä ja äiti yhtä aikaa. Minä tiedän tulleetni paremmaksi ja kunniallisemmaksi mieheksi Otoon vaikutuksesta. Välitin vähät muista miehistä, mutta minun täytyi aina tehdä oikein Otoon silmissä. Hänen vuokseen en uskaltanut turmella itseäni. Hän teki minut ihanteekseen ja hänen rakkautensa ja kunnioituksensa teki minut hänelle monin verroin paremmaksi kuin todella olinkaan. Oli hetkiä, joina seisoin aivan perikadon partaalla ja olisin ottanut ratkaisevan askeleen, ellei Otoota olisi ollut. Hänen ylpeytensä minusta vaikutti vasten tahtoonikin tunkeutuen tietoisuuteeni, saaden minussa suuren voiman, enkä lopulta tahtonutkaan tehdä mitään, mikä olisi vähentänyt tätä ylpeyttä.

Alussa en tosin ymmärtänyt hänen tunnettaan. Hän ei milloinkaan huomauttanut mistään eikä valittanut. Hitaasti selveni minulle, kuinka korkealle hän oli minut asettanut ajatuksissaan ja samalla aloin myöskin ymmärtää, kuinka suurta surua hänelle tuottaisin, ellen tekisi parastani.

Seitsemäntoista vuotta elimme yhdessä. Seitsemäntoista vuotta hän oli vartijana nukkuessani, hoiti minua sairaana ja haavotettuna — niin, otti itse haavoja taistelllessaan puolestani. Hän otti pestin samaan laivaan kuin minäkin, ja yhdessä me risteilimme Tyyneellä valtamerellä Hawaiista Sidney Headiin ja Torres-salmelta Galapagossaariin. Me purjehdimme Uusista Hebrideistä länteen Luisiadeihin, Uuteen Britanniaan, Uuteen Irlantiin ja Uuteen Hannoveriin. Me kestimme kolme haaksirikkoa — Gilbert-saarilla, Santa Cruz-ryhmässä ja Fidji-saarilla. Me myimme, ostimme ja vaihdoimme, missä oli vain dollarikin ansaittavissa helmillä, helmiäisillä, kopralla, kilpikonnanluulla tai hylkytavaroilla.

Työmme alkoi Papeetessa, heti sen jälkeen, kun hän oli ilmoittanut tahtovansa seurata minua minne hyvänsä. Siihen aikaan oli Papeetessa muuan klubi, jonne kokoontui helmien kalastajia, kauppiaita, laivureita ja kaikkea mahdollista roskaväkeä, Etelämeren seikkailijajoukkoa. Siellä pelattiin uhkapeliä ja juotiin hurjasti. Pelkään ottaneeni pahan tavan viipyä usein kauemmin kuin oli tarpeellista ja hyödyllistä. Mutta miten myöhään siellä viivyinkin, aina oli Otoo minua odottamassa ja saattoi turvallisesti kotiin.

Aluksi hymyilin, sitten riitelin hänen kanssaan. Lopuksi sanoin suoraan, etten tarvinnut lapsenhoitajaa. Sitten en enää nähnyt häntä tullessani klubista. Mutta viikon kuluttaa huomasin sattumalta, miten hän minua seurasi, hiipien perässäni toisella puolella katua mangopuiden varjossa. Mitä minun oli tekeminen? Tiesinhän tehtäväni.

Huomaamattani aloin lyhentää viipymistäni klubissa. Sateisina ja myrskyisinä öinä juomisen ja pelin huumauksessa hiipi mieleeni ajatus Otoosta, joka seisoj ulkona odottamassa mangopuiden alla. Tosiaankin, hän teki minut paremmaksi ihmiseksi. Eikä hän kuitenkaan ollut turhan tarkka. Kristillisestä moraalista ei hänellä ollut mitään tietoa. Bora-Boran asukkaat olivat kaikki kristityitä, mutta hän oli pakana, ainoa uskonon koko saarella, suuri materialisti, joka oli varma siitä, että kun kuolee, niin on kuollut. Hän uskoi enemmän siihen, että pitää olla rehellinen ja tehdä aina oikein. Hänen lakikirjassaan oli halpamaisuus ja pikkumaisuus melkein yhtä raskas rikos kuin murha, niin, luulenpa, että hän kunnioitti murhaajaa enemmän kuin miestä, joka aina kieroilee ja käyttää konna-koukkuja.

Minun suhteeni hän vastusti kaikkea, mikä vain saattoi vahingoittaa minua. Pelistä hän ei puhunut mitään. Hän oli itse innokas pelaaja, mutta hänen mielestään oli terveydelle vahingollista olla myöhään ulkona. Hän oli nähnyt useiden saaneen kuumeen varomattomuudesta. Hän ei ollut myöskään ryyppyn vihaaja, otti sen itse mielellään, kun oli märkää ja raskasta työtä veneessä, mutta hän puolusti kohtuullisuutta väkevien nauttimisessa. Hän oli nähnyt monen kuolleen tai turmeltuneen niiden myrkystä.

Otoo piti aina huolta minun hyvinvoinnistani. Hän ajatteli kaikki valmiiksi, punnitsi suunnitelmiani ja oli niistä enemmän innostunut kuin minä itse. Aluksi, ennenkuin ennätin huomata hänen harrastustaan, täytyi hänen aina arvailla aikomuksiani, kuten esimerkiksi kerran Papeetessa, kun olin aikeessa tehdä sopimuksen erään lurjusmaisen maamieheni kanssa guanokaupasta. En tiennyt häntä lurjukseksi eivätkä sitä tienneet muutkaan valkoiset Papeetessa, ei edes Ootoakaan. Mutta kun hän huomasi meidän ystävytemme kasvavan, niin hän teki tiedusteluja tietämättäni. Syntyperäisiä merimiehiä kokoontui joka suunnalta usein Papeeteen. Otoo meni heidän joukkoonsa vaistonsa johtamana ja kyseli, kunnes tiesi tarpeeksi pitääkseen epäluulojaan oikeina. Olipa se tosiaan kaunis juttu, se, joka koski Randolph Watersia. En voinut aluksi uskoa sitä, kun Otoo ensiksi siitä kertoi, mutta kun puhuin siitä Watersille, tunnusti mies heti ja matkusti tiehensä ensimmäisellä laivalla, mikä meni Aucklandiin.

Tunnustan, ettei se minua aluksi miellyttänyt, kun Otoo pisti nenänsä asioihini. Mutta kun tiesin, ettei hän millään tavalla ollut omanvoitonpyyntöinen, täytyi minun lopulta ottaa lukuun hänen järkevyytensä ja arvostelunsa. Hänen huolenaan oli vain minun etuni, ja siinä hän oli tarkka- ja kaukonäköinen. Vähitellen tuli hänestä minun neuvonantajani ja lopulta hän tunsu asiani paremmin kuin minä itse. Minulla oli täysi määrä nuoruuden huolettomuutta, sillä pidin iloista elämää parempana kuin dollareita, seikkailuja hauskeempina kuin tyyntä laskemista ja arvioimista. Onni oli, että minulla oli sellainen kaitsija. Tiedän, ilman Otoota en olisi tässä tänään. Monista esimerkeistä mainittakoon yksi. Minulla oli ollut hiukan kokemusta siitä, kuinka alkuasukkaita metsästetään, ennenkuin rupesin helmenpyytäjien kanssa hommiin Paumotus-saarella. Otoo ja minä olimme yhdessä Samoan rannalla — eikä meillä tosiaankaan ollut kovin lihavat päivät — kun sain tarjouksen ruveta värvääjäksi erääseen prikiin, joka purjehti hakemassa mustaa työväkeä viljelysmaille. Otoo otti pestin samaan laivaan, ja seuraavat kuusi vuotta me risteilimme milloin milläkin laivalla Etelämeren villoimpiä seutuja. Otoo piti aina huolta siitä, että hän sai perimmäisen airon minun vieressäni. Meillä oli tapana laskea itse värvääjä maihin. Turvavene oli muutamia satoja jalkoja taaempuna, ja värvääjän vene, aivot valmiina soutuun, ihan lähellä rantaa. Kun astuin maihin vaihtotavaroineni, jätti Otoo aina aironsa ja asettui perätuhdolle winchester-kivääri käsillä, purjekangaspalasan alla. Venemiehistö oli myöskin asetettu, vaikka kiväärit pidettiin piilossa veneen laitojen juurella vaipan alla. Sillä aikaa, kun minä suostuttelin villatukkaisia ihmisyöjiä tulemaan Queenslandin viljelyksille, piti Otoo vahtia. Ja hyvin usein hän minua varotti, matalalla äänellä, epäilyttävistä tempuista ja kavalasta petoksesta. Usein sain ensimmäisen varoituksen hänen pyssyngsä laukauksesta, joka kellisti jonkun neekereistä. Ja kun minun täytyi paeta veneeseen, oli hän aina auttamassa ja suojelemassa. Muistan kerran Santa Annalla, kun selkkaus alkoi heti veneen laskettua maihin. Turvavene kiirehti kyllä pelastamaan meitä, mutta villojia tuli kymmenittäin, ja he olisivat tuhonneet meidät kaikki, ellei Otoo olisi rohkeasti hypännyt maihin, pistänyt kätensä tavaroihin ja heitellyt ympärilleen tupakkaa, helmiä, kirveitä, veitsiä ja kalikoon kappaleita joka puolelle.

Tämä oli jo liikaa villapäille. Sillä välin kun he tappelivat aarteista, irroitettiin vene rannasta ja me etenimme neljänkymmenen jalan päähän. Ja seuraavina neljänä tuntina sain juuri siltä rannalta kolmekymmentä työmiestä.

Erään erikoisen kohtauksen muistan vielä. Se sattui Malaitalla, villoimmalla saarella itäisistä Salomon-saarista. Alkuasukkaat olivat olleet erittäin ystävällisiä, emmekä luonnollisesti voineet aavistaa, että koko kylä oli kaksi vuotta kerännyt rahaa ostaakseen valkoisen miehen pään. Ne lurjukset olivat kaikki päänmetsästäjiä ja pitivät erityisessä arvossa valkoisen miehen päätä. Koko rahasto kuuluisi sille, joka hankkisi pään. Kuten sanoin, he olivat erittäin ystävällisiä, ja sillä kertaa olin ainakin sadan jalan päässä veneestä. Otoo oli varottanut minua, ja kuten tavallista, kun en välittänyt hänestä, kävi kaikki hullusti.

Ennenkuin tiesinkään, suhisi pilvi keihäitä vastaan mangrovepenssaikosta. Ainakin tusina osui

minuun. Minä juoksin, mutta kompastuin keihääseen, joka oli tarttunut pohkeeseeni, ja kaaduin maahan. Villapäät ryntäsivät minua kohti, käsissään pitkävartisia, viuhkan muotoisia kirveitä hakatakseen näillä pääni poikki. Palkinnon voiton innossa he juoksivat toistensa tielle. Sekasorrossa väistin iskut heittelehtimällä sinne tänne hiekalla.

Silloin tuli Otoo jättiläistaistelijana. Jollain tavalla hän oli saanut käsiinsä raskaan sotanuijan, ja siinä rymäkässä se oli parempi ase kuin pyssy. Hän seiso i aivan heidän keskellään, joten he eivät voineet heittää keihäitään ja heidän tomahawkinsa (kirveensä) olivat vain tiellä eikä miksikään hyödyksi. Hän taisteli minun puolestani vihan vimmassa. Hänen tapansa käsitellä nuijaa oli hämmästyttävä. Heidän kallonsa murtuivat kuin kypsät appelsiinit. Vasta sitten, kun hän oli ajanut heidät kaikki pakoon, ottanut minut käsivarsilleen ja lähtenyt juoksemaan venettä kohti, sai hän ensimmäisen haavansa. Veneeseen saapuessa hänellä oli jo neljä keihäänpistoa. Siellä hän sai heti käteensä winchesterin ja kaatoi miehen joka laukauksella. Sitten sousimme kuunariin ja sidoimme haavamme.

Seitsemäntoista vuotta elimme yhdessä. Hän teki minut siksi, mitä nyt olen. Olisin tänä päivänä laivanisäntä, värvääjä tai vain muisto, ellei häntä olisi ollut. — Te tuhlaatte rahojanne liiaksi, sanoi hän eräänä päivänä. — Nyt on helppo niitä saada, mutta kun tulette vanhaksi, olette kuluttanut tällä tavalla kaikki ettekä voi saada uusia. Minä tiedän sen, herra. Olen tutkinut valkoisten miesten tapoja. Näillä seuduilla on paljon vanhoja, jotka nuorena ovat ansainneet paljon rahaa. Nyt heillä ei ole mitään. He odottavat vain, että sellaiset nuoret miehet kuin tekin tulisivat tarjoamaan heille viskyä. Musta mies on orjana viljelysmailla. Hän saa kaksikymmentä dollaria vuodessa ja tekee työtä ankarasti. Päälysmies ei tee raskasta työtä, hän ratsastaa hevosellaan katselemassa, miten mustat raatavat. Hän saa kaksitoista sataa dollaria vuodessa. Minä olen merimies kuunarilla. Minä saan viisitoista dollaria kuukaudessa. Minä teen työtä ankarasti. Kapteenilla on kaksinkertainen aurinkotelta ja hän juo olutta pitkäkaulaista pulloista. En ole vielä koskaan nähnyt hänen tarttuvan köyteen tai airoon. Hän saa siitä viisikymmentä dollaria kuussa. Minä olen vain merimies. Hän osaa purjehtia. Herra, luulen olevan teille edullista oppia purjehtimaan...

Otoo kannusti minua siihen. Hän purjehti kanssani toisena perämiehenä ensimmäisellä kuunarillani, ja hän oli paljon ylpempi minusta kuin minä itse.

— Kapteenilla on hyvä palkka, herra, mutta hänellä on laiva hoidettavanaan eikä hän ole koskaan vapaa huolista. Omistaja hyötyy vielä enemmän — hän vain istuu maalla palvelijoihin ja laskee rahojaan.

— Niin, mutta kuunari maksaa viisituhatta dollaria — vanhakin kuunari, väitin minä. — Minusta tulisi vanha mies ennenkuin saisin säästöön viisituhatta dollaria.

— Valkoisilla miehillä on lyhempiäkin teitä ansaita rahaa, jatkoi hän osottaen sormellaan kokospuita kasvavaa rantaa.

Me olimme sillä kertaa keräämässä Salomonsaarilta lastiksi norsunluupähkinöitä pitkin Guadalcanarin itärannikkoa.

— Tämän ja seuraavan joensuun väliä on kaksi penikulmaa, sanoi hän. — Tasanko ulottuu kauas sisämaahan. Se ei ole nyt minkään arvoista, mutta ensi vuonna — kuka tietää? — taikka nousevana vuonna voidaan siitä maksaa paljon rahaa. Täällä on ankkuripaikka. Suuret höyrylaivat voivat kulkea pitkälle ylös jokea. Te voitte ostaa tätä maata neljän penikulman laajuudelta kymmenellä tuhannella tupakkapalmikolla, kymmenellä viskypullolla ja Snider-kiväärillä, jotka maksavat teille kenties sata dollaria. Te jätätte kauppakirjan komisariolle, ja ensi vuonna tai sitä seuraavana myytte maan ja ostate kuunarin.

Seurasin hänen neuvoaan ja hänen sanansa toteutuivat, paitsi että kesti kolme vuotta kahden sijasta. Sitten seurasi Guadalcanarin ruohokenttien vuokraus — kaksikymmentätuhatta aaria — yhdeksänsadan yhdeksänkymmenen yhdeksän vuoden ajaksi. Minulla oli ollut vuokrasopimus hallussani tasan yhdeksänkymmentä päivää, kun myin sen eräälle yhtiölle koko suuresta summasta. Aina Otoo keksi edeltäpäin hyvät kaupat. Hän takasi myös, että huutokaupassa sadalla punnalla ostettu Doncaster saadaan nostetuksi meren pohjasta, mikä — kulut pois laskettuina — tuotti kolme tuhatta puntaa. Hänen neuvonsa mukaan ryhdyin viljelystyöhön Savaiissa ja kokoskauppaan Upolulla.

Me emme olleet enää niin paljon merellä kuin vanhoina aikoina. Olinhan jo kylliksi rikas. Menin naimisiin ja asemani parani joka vuosi, mutta Otoo pysyi aina samana entisten päivien Otoona, kulkien kaikkialla talossa ja konttorissa piippu hampaissa, shillingin ihokas yläruumiillaan ja neljän shillingin housut lanteillaan. En voinut saada häntä tuhlaamaan rahoja. Hänelle ei voinut maksaa muulla kuin rakkaudella. Ja Jumala tietää, että sitä hän sai täydellä mitalla meiltä kaikilta. Lapset jumaloivat häntä, ja jos hänet olisi voitu hemmottelulla turmella, niin olisi vaimoni sen varmasti tehnyt.

Entä lapset! Hän ohjasi heidän ensimmäiset askeleensa tässä maailmassa. Hän alotti opettamalla heidät kävelemään. Hän valvoi heidän sairastuoteellaan. Yksitellen, kun he tuskin vielä taisivat kävellä, hän vei heidät laguuniin ja harjotti oikeiksi vesieläimiksi. Hän opetti heille enemmän, kuin mitä minä koskaan olin tiennyt kalojen elämästä ja tavasta niitä pyydystää. Samoin hän teki metsässä. Seitsemän vanhana tiesi Tom enemmän metsäelämästä kuin ihmiset siitä yleensä tiesivät. Kuuden vuoden ikäisenä Mary kiipesi Sliding-vuoren ylitse värähtämättä ja minä olen nähnyt vahvojen miestenkin tuupertuvan sillä matkalla. Ja kun Frank oli täyttänyt kuusi vuotta, otti hän shillingin rahan kolmen sylen syvyydestä ylös.

— Kansani Bora-Boralla ei pidä pakanoista, he ovat kaikki kristityitä enkä minä pidä Bora-Boran kristityistä, sanoi hän eräänä päivänä, kun minä, aikeessa saada hänet hiukan tuhlaamaan rahoja, jotka oikeastaan olivat hänen, koetin taivuttaa häntä matkustamaan saarelleen eräällä meidän kuunarillamme — matkasta olisi tullut oikein kuninkaallinen, jos se vain olisi tehty.

Sanoin: meidän kuunarillamme, vaikka ne olivat laillisesti minun. Kerran yritin saada häntä rupeamaan yhtiötoverikseni.

— Olemmehan olleet tovereita aina siitä saakka, kun *Petite Jeanne* meni haaksirikkoon, sanoi hän viimein. — Mutta jos teidän sydämenne sitä haluaa, niin ruvetaan vaan yhtiökumppaneiksi laillisestikin. Minulla ei ole mitään tehtävää ja kuitenkin on minulla suuret menot. Minä syön ja juon ja poltan hirveästi. Se maksaa paljon, sen tiedän. Minä en maksa mitään biljaardipelistä, koska pelaan teidän pöydällänne. Mutta maksaahan se siltä. Särkällä kalastaminen on rikkaiden huvia, ajatelkaa, miten paljon maksavat koukut, siimat ja muut. Te olette oikeassa, meidän pitää ruveta yhtiökumppaneiksi. Minä tarvitsen rahani ja saan ne kyllä rahastonhoitajalta.

Laadimme siis oikein kirjallisen sopimuksen, joka vahvistettiin oikeudessa. Mutta vuoden lopussa oli minulla taas valituksen syytä.

— Charley, sanoin minä — sinä olet vanha veijari, oikea saituri ja kitupiikki, viheliäinen maakrapu. Sinun osuutesi vuoden voitosta on useita tuhansia dollareita. Kasööri on antanut minulle tämän paperin. Siitä käy ilmi, että sinä koko vuonna olet nostanut tasan kahdeksankymmentä dollaria ja kaksikymmentä senttiä.

— Onko minulla jotakin saatavaa? kysyi hän huolestuneena.

— Sanoinhan minä, sinun osuutesi on tuhansia, tuhansia, vastasin minä.

Hänen kasvonsa kirkastuivat sisällisestä ilosta.

— Hyvä on, sanoi hän, — katsokaa, että kasööri pitää tarkkaa tiliä rahoistani, kun minä niitä tarvitsen, ja kyllä minä ne käytän, ei saa puuttua senttiäkään.

— Jos puuttuu, lisäsi hän hetken kuluttua innokkaasti, — saa kasööri maksaa ne omasta taskustaan.

Kuten myöhemmin sain tietää, oli hän jo silloin käskenyt Carruthersin kirjoittamaan testamentin yksin omaan minun hyväkseni, ja se säilytettiin Amerikan konsulinvirastossa.

Mutta loppu tuli, niinkuin täytyy tulla kaikille inhimillisille liitoille. Se tapahtui Salomonsaarilla, joilla me olimme eläneet nuoruutemme hurjimpina päivinä. Siellä me nyt taasen olimme — pääasiallisesti huvimatalla, mutta myöskin tarkastamassa omaisuuttamme Florida-saarella ja mahdollisuuksia helmenkalastamiseen Mbolin-salmessa. Veneemme olivat Savon rannalla, jonne olimme poikenneet ostamaan harvinaisia esineitä.

Savon ympärillä oli runsaasti haikaloja. Alkuasukkaiden tapa täällä oli haudata kuolleensa mereen, joten seutu oli tullut mieluiseksi olinpaikaksi pedoille. Sattumalta jouduin lähtemään rannasta pienessä kanootissa, joka oli liiaksi lastattu ja keikahti kumoon. Siinä oli neljä neekeriä paitsi minua — tai oikeastaan siinä riippui. Kuunari oli noin parinsadan kyynärän päässä. Huusin juuri venettä, kun yksi neekereistä alkoi kiljua. Hän piti kiinni kanootin päästä, ja sekä hän että kanootti upposivat useita kertoja. Lopulta hän päästi otteensa ja hävisi. Hai oli hänet vienyt.

Kolme jäljellä olevaa neekeriä yritti kiivetä kanootin pohjalle. Minä huusin ja kirosin ja löinkin lähimpää melalla, mutta eihän se auttanut. He olivat sokeita hädässään. Kanootti olisi kannattanut korkeintaan yhden heistä. Nyt se kääntelee puolelta toiselle ja paiskasi heidät takaisin veteen.

Jätin kanootin ja lähdin uimaan kuunaria kohti toivoen, että joku vene ottaisi minut ennenkuin olisin perillä. Yksi neekereistä seurasi minua, ja me uimme rinnakkain aivan hiljaa, silloin tällöin pistäen päämme veteen tähystääksemme petoja. Sen miehen huuto, joka oli jäänyt kanootin ääreen, ilmoitti meille, että hänetkin oli otettu. Katsahdin veteen ja näin suuren hain ihan allani. Se oli hyvinkin

kuusitoista jalkaa pitkä. Näin, miten sitten kävi. Se tarttui keskeltä neekeriin ja ui pois saaliinsa kanssa. Neekeri raukan pää, käsivarret ja hartiat olivat koko ajan vedenpinnalla, ja hän huusi sydäntäsärkevästi. Tällä tavalla hai kulki useita satoja jalkoja, kunnes se vihdoin hävisi veteen.

Minä uin kiivaasti toivoen, että se olisi viimeinen hai rannalla. Mutta oli vielä yksi. Oliko se ahdistellut ensin neekereitä vai oliko se ollut tappelussa muualla, sitä en tiedä, mutta se ei ainakaan pitänyt niin kiirettä kuin nuo toiset. En voinut enää uida niin nopeasti, sillä suurin osa voimia kului hain tähystelemiseen. Olin varuillani kun se teki ensimmäisen hyökkäyksensä. Kaikeksi onneksi sain molemmat käteni sen kuonolle, ja vaikka se vetikin minut melkein upoksiin, sain sen kuitenkin poistumaan luotani. Mutta pian se alkoi uudestaan kierrellä ympärilläni. Toisella kerralla pelastuin samalla tavalla. Kolmas hyökkäys epäonnistui molemmin puolin. Se liukui samassa sivulle, kun yritin painaa käteni sen kuonolle, mutta pedon hiekkapaperinahka — minulla oli hijaton pusero — raapaisi nahan toisesta käsivarresta, olasta kynnärpäähän. Olin jo aivan uupunut ja menettänyt kaiken toivoni. Kuunariin oli vielä kahdensadan jalan matka. Kasvoni olivat vedessä vahtiakseni hain liikkeitä, kun näin ruskean ruumiin liukuvan välillämme. Se oli Otoo.

— Uikaa kuunarille, herra, sanoi hän. Ja hänen äänensä oli iloinen, ikäänkuin olisi kaikki ollut leikkiä.
— Tunnen hait, ne ovat kuin veljiäni.

Tottelin uiden hitaasti eteenpäin, kun taas Otoo ui ympärilläni pysytellen aina minun ja hain välillä ivaten sen hyökkäyksiä ja rohkaisten minua.

— Siellä on tullut jokin vika taavetteihin ja nyt he selvittävät köysiä, selitti hän noin minuuttia myöhemmin ja sukelsi torjuakseen uuden hyökkäyksen.

Kuunariin oli vielä kolmekymmentä jalkaa, ja minä olin ihan uupunut, jaksoin tuskin liikuttaa jäseniäni. Meille heitettiin köysiä laivasta, mutta ne olivat liian lyhyitä. Kun hai huomasi, ettei meistä ollut sille mitään vaaraa, kävi se yhä rohkeammaksi. Se oli usein vähällä tarttua minuun, mutta joka kerralla tuli Otoo väliin ehkäisemään. Luonnollisesti hän olisi voinut helposti pelastaa itsensä, ellei minua olisi ollut.

— Hyvästi, Charley, huohotin minä — en jaksa enää. Tiesin, että loppuni oli tullut ja että seuraavassa tuokiossa nostaisin käteni ylös ja vaipuisin.

Mutta Otoo nauroi minulle ja sanoi:

— Näytänpä teille uuden tempun, tahdon antaa haille pienen muiston.

Hän ui taakseni, juuri kun hai aikoi karata kimppuuni.

— Hiukan enemmän vasemmalle! huusi hän. — Siinä on köydenpää vedessä.
Vasemmalle, herra, vasemmalle!

Muutin suuntaa ja ojensin käteni. Olin melkein tajuton. Kun käteni puristi köyttä, kuulin huutoa kauempaa. Käännyin — Otoo oli hävinnyt. Seuraavassa silmänräpäyksessä kohosi hän jälleen pinnalle. Molemmat kädet olivat ranteista poikki ja veri pursui tyngistä.

— Otoo! huusi hän hiljaa. Ja minä voin hänen kasvoissaan nähdä sen rakkauden, joka tärisytti hänen ääntään.

Silloin ja ainoastaan silloin koko yhdyselämämme aikana hän mainitsi minua sillä nimellä.

— Hyvästi, Otoo! huusi hän.

Sitten hän upposi ja minut kiskottiin kannelle, missä pyörriin kapteenin käsiin.

Niin kuoli Otoo, pelastajani, joka teki minusta miehen ja pelasti minut viimeiseksi työseenkin. Me kohtasimme hirmumyrskyn leuoissa ja erosimme hain hampaissa, ja sillä välillä oli seitsentoistavuotinen toveruuselämä, jonka vertaista ei ole koskaan ollut kahden miehen, ruskean ja valkoisen välillä. Jos Jehova taivaassaan pitää huolta jokaisesta varpusestakin, silloin ei ole pienin hänen valtakunnassaan Otoo, ainoa Bora-Boran pakana.

Mc Coyn jälkeläinen.

Pyrenees keinui hiljalleen meressä rautakyljet syvälle vaipuneina vehnälastin painosta, joten pienestä, ulkohankaisesta kanootista oli miehen helppo kiivetä laivaan. Kun miehen silmät kohosivat

partaan tasalle, niin että hän voi katsoa laivaan, oli hän näkevinänsä siellä hienoa, melkein tuntumatonta sumua. Se saattoi olla näköhäiriökin, kuin kalvo, joka äkkiä oli laskeutunut hänen silmilleen. Miestä halutti pyyhkäistä se pois, mutta äkkiä hänen johtui mieleensä, että ehkä hän oli tulossa vanhaksi ja että oli aika hankkia San Fransiskosta silmälasit.

Astuttuaan laidan ylitse, hän katsahti ylös korkeisiin mastoihin ja sitten pumppuihin. Ne eivät olleet työssä. Mitään ei näyttänyt puuttuvan suuresta laivasta ja häntä ihmetytti, miksi oli nostettu hätämerkki. Hän ajatteli onnellisia saarelaistaan ja toivoi, ettei vain olisi kysymys jostakin tarttuvasta taudista. Kenties laiva oli ruokavarojen tai veden puutteessa. Hän kätteli kapteenia, jonka riutuneet kasvat ja huolestuneet katseet ilmaisivat, että jossakin oli vika, mitä se sitten mahtoi olla. Samassa tulokas tunsi heikkoa, kummallista hajua. Se muistutti palaneen leivän käryä, mutta se oli kuitenkin jotakin muuta.

Hän katseli uteliaana ympärilleen. Kahdenkymmenen jalan päässä tilkitsi väsynyt merimies kantta. Samalla kun katse viivähti miehessä, näki hän miehen käsien alta kohoavan hienon savukiekuran, joka pyöri ilmassa ja hävisi. Nyt hän oli tullut kannelle ja hänen paljaiden jalkojensa paksun pohjanahan läpi tunkeutui leutoa lämpöä. Nyt hän tiesi, missä hädässä laiva oli. Hänen katseensa lensi sinne, missä koko miehistö katseli häntä huolestunein kasvoin. Hänen vaaleanruskeiden silmiensä loiste kohtasi heidät kuin siunaus, hyväillen ja ikäänkuin peittäen heidät syvän rauhan vaippaan.

— Kuinka kauan se on palanut, kapteeni? kysyi hän äänellä niin tynnellä ja lempeällä, että se muistutti kyyhkysen kuherrusta. Aluksi kapteeni tunsi äänen rauhallisuuden vaikuttavan itseensä, mutta sitten palasi äkkiä mieleen, mitä kaikkea oli saatu kestää ja mitä vielä oli edessä, ja hän harmistui. Millä oikeudella tämä rääsyinen, paikkahousuinen ja puuvillapaitainen maamyyrä tuli tuomaan lohdutusta hänen uupuneelle sielulleen ja ruumiilleen? Kapteeni ei tiennyt ajatelleensa näin, mutta se oli kuitenkin syynä hänen suuttumukseensa.

— Viisitoista päivää, vastasi hän lyhyesti. — Kuka te olette?

— Nimeni on Mc Coy, vastasi tulija hellyyttä ja sääliä ilmaisevalla äänellä.

— Tarkotan, oletteko luotsi?

Mc Coyn siunaava katse liukui kapteenin vieressä seisovaan rotevaharteiseen mieheen, jonka kasvat olivat riutuneet ja parta ajamaton.

— Olen kyllä yhtä hyvä luotsi kuin kuka tahansa, vastasi Mc Coy. — Me olemme kaikki täällä luotseja ja minä tunnen täällä jokaisen tuuman näillä vesillä.

Mutta kapteeni ei voinut hillitä kärsimättömyyttään.

— Tahdon puhutella jotakuta viranomaista ja vielä hiton pian!

— Silloin kelpaan minä yhtä hyvin.

Jälleen tuo salaa lohduttava rauhallisuus, ja laiva oli palava uuni hänen jalkojensa alla. Kapteenin kulmakarvat liikkuvat kärsimättömästi ja hermostuneesti ja käsi puristui nyrkkiin kuin olisi se mielinyt lyödä.

— Kuka hemmetissä te olette? kysyi hän.

— Minä olen ylin virkamies täällä, kuului taas vastaus, joka oli entistäkin pehmeämmällä ja alistuvaisemmalla äänellä lausuttu.

Roteva, leveäharteinen mies purskahti karkeaan, puoleksi hullunkuriseen nauruun, joka kuitenkin oli hysteerinen. Kapteeni ja hän tuijottivat Mc Coyta hämmästyneinä ja epäluuloisina. Olisiko tuolla paljasjalkaisella niin korkea asema täällä, se oli käsittämätöntä. Hänen napittamaton pumpulipaitansa paljasti harmaantuneen rinnan todistaen, ettei hänellä ollut muuta vaatekappaletta paitsi housuja. Kulunut olkihattu peitti huonosti hänen harmaat hapsensa. Puoliväliin rintaa valui siistimätön, patriarkaallinen parta. Moisen vaatekerran olisi voinut ostaa vaikka mistä lumppukaupasta parilla shillingillä.

— Oletteko sukua Bountyn Mc Coylle? kysyi kapteeni.

— Hän oli isoisäni isä.

— Oho, sanoi kapteeni, mutta hillitsi itsensä. — Minä olen Davenport ja tämä on ensimmäinen perämieheni, herra Konig.

He kättelivät.

— Ja nyt asiaan, puhui kapteeni nopeasti ikäänkuin hänellä olisi ollut hirveä kiire. — Laivan sisässä on ollut tulipalo enemmän kuin kaksi viikkoa. Se voi hajota millä hetkellä hyvänsä. Sen vuoksi aioin vetää sen maihin Pitcairniin, hakata auki ja pelastaa rungon.

— Silloin olette tehneet virheen, kapteeni, sanoi Mc Coy. — Teidän olisi pitänyt ohjata Mangarevaan. Siellä on laguunissa erinomainen ranta, tyyni kuin myllynpadossa.

— Mutta nyt olemme täällä, vai mitä? kysyi perämies.

— Siinäpä se pulma onkin. Olemme täällä ja jotakin olisi tehtävä.

Mc Coy pudisti päätään ystävällisesti.

— Täällä ette voi tehdä mitään, täällä ei ole kelvollista rantaa, ei edes kunnollista ankkuripaikkaa.

— Hitto! sanoi perämies, ja kertasi vielä kovemmin: — Hitto! niin että kapteeni antoi hänelle merkin olla hiljaa.

— Älkää puhuko minulle sellaista pötyä! Missä ovat teidän omat kuunarinne, veneenne, kutterinne tai mitä teillä lieneekään? Mitä? Vastatkaa siihen!

Mc Coy hymyili yhtä hempeästi kuin hän puhuikin. Hänen hymynsä oli hyväily, syleily, jonka ympäröi nääntyneen perämiehen yrittäen vetää hänet samaan rauhaan ja lepoon, joka vallitsi Mc Coyn sielussa.

— Meillä ei ole mitään kutteria eikä kuunaria ja kanoottimme me kannamme selässämme kalliolle.

— Saattepa sen tosiaan näyttää minulle, tiuskasi perämies. — Miten pääsette täällä ympärillänne oleviin saariin. Häh, sanokaapa!

— Me emme mene niihin koskaan. Minä käyn niissä joskus Pitcairnin kuvernöörinä. Nuorempana kuljin täällä paljonkin — toisinaan jollakin kauppakuunarilla, mutta eniten lähetysprikillä. Sekin on nyt mennyt tiehensä ja me olemme riippuvaisia sattumalta ohikulkevista laivoista. Onpa täällä joskus kulkenut niitä kuusikin vuodessa, mutta toisinaan saattaa kulua vuosiakin ja enemmänkin, niin ettemme näe ainoatakaan. Teidän on ensimmäinen seitsemään kuukauteen.

— Ja te tahdotte uskotella minulle...! alkoi perämies, mutta kapteeni Davenport keskeytti:

— Kylliksi jo siitä, menetämme vain aikaa. Mitä on tehtävä, herra Mc Coy?

Vanhus käänsi ruskeat silmänsä, lempeät kuin naisen, rantaa kohti, ja sekä perämies että kapteeni seurasivat hänen katsettaan, joka Pitcairnin autioilta kalliorannoilta liiteli miehistöön ja heihin, odotellen tuskallisina päätöstä. Mutta Mc Coy ei hätäillyt. Hän ajatteli hitaasti, askel askeleelta, rauhallisesti ja varmuudella, jota ei olisi voinut järkyttää mikään maan päällä.

— Tuuli on nyt heikko, sanoi hän viimein. — Länteen päin kulkee kova virta.

— Niin, sehän se sai meidätkin muuttamaan suuntaa, sanoi kapteeni, joka ei tahtonut joutua häpeään purjehdustaidossaan.

— Niinpä niin, sehän se teidänkin suuntanne muutti, jatkoi Mc Coy. — Mutta tänään ette voi purjehtia tuota virtaa vastaan. Ja jos voisittekin, ei ole missään rantaa. Laiva voisi joutua kokonaan perikatoon.

Hän vaikenä. Kapteeni ja perämies katselivat epätoivoisina toisiaan.

— Minäpä sanon teille, mitä voitte tehdä. Tuuli kovenee keskiyöksi. Näettekö pilvenhattaroita tuolla ja sumua tuulen puolella? Sieltä se tulee lounaisesta ja lujana. Täältä on kolme sataa penikulmaa Mangarevaan. Laskekaa sinne, siellä on erinomainen ranta laivalle.

Perämies pudisti päätään.

— Tulkaa kajuuttaan, niin katsomme merikortista, sanoi kapteeni.

Mc Coy huomasi, miten ilma kajuutassa oli myrkyllinen ja tukehuttava. Hänen silmiään kirveli näkymättömistä kaasusta. Kansi oli kuuma, melkein sietämätön hänen paljaille jaloilleen. Hiki tippui koko ruumiista ja pelokkaana hän katseli ympärilleen. Oli ihme, ettei kajuutta leimahtanut liekkeihin. Hänestä tuntui kuin olisi ollut kuumassa leivinuunissa, missä kuumuus milloin hyvänsä voi kasvaa

kauheaksi ja kuivattaa hänet kuin leivän. Kun hän nosti toista jalkaansa ja hieroi jalkapohjaa housun lahkeeseen, nauroi perämies pilkallisesti.

— Helvetin esikartano, sanoi hän. — Itse helvetti on suoraan jalkaimme alla.

— Täällä on kuuma, huudahti Mc Coy tahtomattaan ja pyyhki bandana-nenäliinalla hikeä otsaltaan.

— Tässä on Mangareva, sanoi kapteeni kumartuen pöydän ylitse näyttääkseen mustaa pistettä keskellä kortin valkeata tyhjyyttä. Ja tässä välillä on toinen saari, mikä sen nimi on?

Mc Coy ei katsonutkaan korttiin.

— Se on Crescent-saari, vastasi hän. — Se on asumaton, noin kaksi tai kolme jalkaa vedenpinnan yläpuolella. Laguuni, mutta ilman väylää. Ei, kyllä Mangareva on lähin paikka, mihin voitte mennä.

— No, mennään sitten Mangarevaan, sanoi kapteeni Davenport, keskeyttäen perämiehen murisevat huomautukset. — Kutsukaa miehistö peräkannelle, mr König.

Merimiehet tottelivat veltoina toisiaan työnnellen ja yrittäen tuskallisesti kiiruhtaa. Jokainen liike ilmaisi väsymystä. Kokki tuli myöskin kuulemaan ja kajuuttopoika seurasi hänen kintereillään.

Kun Davenport oli heille selittänyt tilan ja puhunut aikeestaan muuttaa suunnan Mangarevaan, puhkesi meteli. Käheän murinan säestäminä kuului epäselviä raivonhuutoja ja toisinaan selviä kirouksia, sanoja tahi lauseita. Yli kaiken kuului kimeä ääni: — Piru vie! Kun jo on oltu viisitoista päivää uivassa helvetissä, niin nyt hän tahtoo taas lähteä matkaan tässä vedenpäällisessä sulatusuunissa.

Kapteeni ei voinut heille mitään, mutta Mc Coyn rauhallisuus näytti vaikuttavan heihin hillitsevästi, niin että murina ja kiroukset häipyivät, kunnes koko miehistö, paitsi joitakuita, jotka käänsivät tuskalliset kasvonsa kapteeniin, katseli mykkänä ja ikävöiden Pitcairnin vihreitä rinteitä ja jyrkkiä rantoja.

Pehmeänä kuin keväinen länsituuli kuului Mc Coyn lempeä ääni:

— Kapteeni, luulin kuulleen jonkun heistä sanovan, että ovat nääntymäisillään nälkään.

— Niin, kuului vastaus, — niinhän me olemme. Minä en ole saanut muuta kuin laivakorpun ja lusikallisen lohta kahteen päivään. Nähkääs, kun tulipalo huomattiin, piti heti paiskata luukut kiinni, jotta tuli sammuisi. Vasta sitten huomasimme, miten vähän keittiössä oli ruokaa, mutta silloin oli jo liian myöhäistä, emme enää uskaltaneet laskeutua ruumaan. Nälkäisiäkö? Olen yhtä nälkäinen kuin kaikki muutkin.

Hän puhui uudestaan miehille ja taas nousi meteli, uhkauksia ja kirouksia, ja kasvot vääntyivät petomaisessa raivossa. Ensimmäinen ja toinen perämies olivat yhtyneet kapteeniin ja pysyttelivät hänen takanaan, peräpuolen ovella. Heidän kasvonsa olivat jäykät ja ilmeettömät ja miesten kapinallisuus näytti huolestuttavan heitä enemmän kuin mikään muu. Kapteeni katsahti perämieheen kysyvästi, mutta tämä vain kohotti hartioitaan merkiksi avuttomuudestaan.

— Ymmärrättehän, sanoi kapteeni Mc Coylle, — ettei voida pakottaa merimiehiä jättämään turvallista rantaa ja lähtemään merelle palavassa laivassa. Olemmehan olleet tässä uivassa ruumisarkussa kaksi viikkoa. He ovat nääntyneet työstä ja nälästä ja saaneet tarpeekseen tästä laivasta. Me ohjaamme Pitcairniin.

Tuuli oli heikko ja Pyreneesin pohja täynnä törkyä, niin ettei se voinutkaan leikata vahvaa länsivirtaa. Kahdessa tunnissa se oli menettänyt kolme penikulmaa. Miehet tekivät raivoisasti työtä, ikäänkuin käsivoimalla pakottaakseen laivansa luonnonvoimia vastaan. Mutta yhtäkaikki livettiin länttä kohti. Kapteeni kulki rauhattomana kannella silmillään seuraten jokaista savujuovaa keksiäkseen, mistä kohdasta kantta ne nousivat. Kirvesmies etsi alituisesti sellaisia kohtia ja aina kun oli löytänyt, tilkitsi hän yhä tiiviimmäksi.

— Mitä arvelette? kysyi kapteeni taas Mc Coyilta, joka seurasi kirvesmiehen työtä katsellen sitä lapsellisella uteliaisuudella ja innolla.

Mc Coy vilkaisi rantaan, joka hävisi yhä kauemmaksi tihenevään sumuun.

— Luulen, että olisi parasta muuttaa suunta Mangarevaan. Tuuli nousee pian ja vie teidät sinne huomisillaksi.

— Mutta jos tuli puhkeaa liekkeihin. Sehän voi tapahtua milloin hyvänsä?

— Pitäkää veneet valmiina siltä varalta. Sama tuuli vie veneet

Mangarevaan, jos laiva syttyisi ilmituleen.

Kapteeni Davenport mietti hetkisen ja sitten sai Mc Coy kysymyksen, jota hän ei halunnut kuulla, mutta jonka hän tiesi varmasti tulevan.

— Minulla ei ole mitään merikorttia Mangarevasta. Yleiskortissani se on kuin kärpäsen pilkku. En tiedä miten on purjehdittava itse laguuniin. Tahdotteko seurata ja luotsata laivani sinne?

Mc Coyn mielenmaltti oli murtumaton.

— Kyllä, kapteeni, vastasi hän huolettomalla äänellä, niinkuin olisi vastannut päivälliskutsuihin. — Seuraan teitä Mangarevaan.

Taasen kutsuttiin miehistö perään ja kapteeni puhui heille välikannen luukusta.

— Me olemme koettaneet päästä eteenpäin, mutta te näette itse, miten kuljetaan taaksepäin tässä kahden solmun virrassa. Tämä herra on Mc Coy, korkein virkamies ja kuvernööri Pitcairnilla; hän tahtoo seurata meitä Mangarevaan. Asema ei siitä päättäen ole vaarallinen. Hän ei tekisi tarjousta, jos hän luulisi menettävänsä henkensä. Olkoon tässä mikä tahansa vaara, hän jää vapaasta tahdostaan jakamaan sen kanssamme, emmekä mekään voi olla huonompia. Mitä sanotte Mangarevasta?

Tällä kertaa ei kuulunut mitään vastaansanomisia. Mc Coyn läsnäolo, varmuus ja rauha, joka tuntui säteilevän hänestä, oli tepsinyt. Nyt neuvoteltiin matalalla äänellä, ja se kävi nopeasti, sillä he olivat nähtävästi samaa mieltä heti alusta. He sysivät yhden joukostaan puhumaan kapteenille. Tämä urho oli hyvin itsetietoinen omasta ja toveriensa sankariudesta ja huusi säihkyvin silmin:

— Hitto vieköön, jos hän tahtoo, niin totta mekin. Miehistö mutisi hyväksymistä ja palasi etukannelle.

— Vain silmänräpäys, kapteeni, sanoi Mc Coy. — Minun pitää ensin käydä maissa.

Herra Konig seisoi kuin salaman lyömänä ja tuijotti Mc Coyhin, ikäänkuin tämä olisi ollut hullu.

— Käydä maissa! huusi kapteeni. — Mitä varten? Teiltä menee siihen kolme tuntia tuossa kanootissanne.

Mc Coy mitteli katseillaan välimatkaa saareen ja nyökkäsi myöntävästi.

— Niin, kello on nyt kuusi. En voi olla maissa ennen yhdeksää enkä saa kansaani kokoonkutsutuksi ennen kello kymmentä. Kun tuuli kovenee keskiyöksi, voitte alkaa purjehtia sitä vastaan ja ottaa minut jälleen laivaan päivän koittaessa huomenaamalla.

— Mutta kaiken järjen ja älyn nimessä, huudahti kapteeni taaskin. — Miksi pitää teidän kutsua väkenne koolle? Ettekö ymmärrä, että laiva on tulella allamme?

Mc Coy oli tyyni kuin meri kesäauringossa eikä toisen viha saanut sitä hiukkaakaan väreilemään.

— Kyllä, kapteeni, kuhersi hän kyyhkyisäänellään, tiedän vallan hyvin, että laivanne palaa. Ja juuri sen vuoksi tulen kanssanne Mangarevaan. Mutta minun täytyy saada lupa siihen. Se on meidän tapamme. Meille se on hyvin tärkeä tapaus, kun kuvernööri jättää saaren. Kansan edut joutuvat vaaraan ja siksi heillä täytyy olla oikeus äänestämällä myöntää tai kieltää se. Mutta minä tiedän, että he tulevat suostumaan.

— Oletteko varma siitä?

— Aivan varma.

— Koska tiedätte heidän tahtonsa, että he kuitenkin suostuvat, niin mitä te sitten oikeastaan menette maihin? Ajatelkaa viivytystä. Kokonainen yö!

— Se on meidän tapamme, oli horjumaton vastaus. — Olenhan minä kuvernööri ja saaren hallitus on järjestettävä poissaoloni ajaksi.

— Mangarevaanhan on vain kahdenkymmenen neljän tunnin matka. Olettakaa, että paluumatka veisi vaikka kuusi kertaa niin pitkän ajan, silloin olisitte täällä jo viikon lopussa.

Mc Coy hymyili leveästi ja hyväntahtoisesti. — Hyvin harvat laivat tulevat Pitcairniin, ja jos tulevat, kulkevat ne tavallisesti San Fransiskon kautta taikka Kap Hornin ympäri. Jos minua onni seuraa, voinen olla täällä kuuden kuukauden päästä. Voihan mennä kokonainen vuosikin. Voi sattua niinkin, että minun pitää matkustaa San Fransiskoon saadakseni käsiini laivan, joka tuo minut tänne. Isäni lähti kerran Pitcairnista kolmeksi kuukaudeksi matkalle — kesti kaksi vuotta ennenkuin hän voi palata. Sitäpaitsi on

teillä vähän ruokavaroja. Jos teidän pitäisi turvautua veneisiin ja sää muuttuisi huonoksi, niin saatte kenties kokonaisia päiviä tavotella maata. Minä voin tuoda mukani kaksi kanoottillista ruokavaroja huomenna. Kuivatut banaanit ovat erinomaisia. Kun tuuli kovenee, pyrkikää sitä vastaan. Mitä lähemmäksi pääsette, sitä enemmän voin tuoda mukani. Hyvästi!

Hän ojensi kätensä, kapteeni tarttui siihen eikä tahtonut sitä hevillä päästää. Hän näytti pitävän siitä kiinni kuin hukkuva merimies pelastusrenkaasta.

— Miten minä voin tietää, tuletteko takaisin huomennaamulla? kysyi hän.

— Sepä se! huudahti perämies. — Kuka takaa, ettei hän lähdekin tiehensä pelastaakseen oman nahkansa?

Mc Coy ei vastannut mitään, hän vain katseli heitä ystävällisesti ja lempeästi ja kaikki tunsivat tuon horjumattoman sielunrauhan vaikuttavan itseensä.

Kapteeni päästi hänen kätensä, ja vielä kerran sulkien koko miehistön silmäyksensä siunaavaan syleilyyn, Mc Coy laskeutui reunan yli kanoottiinsa.

Tuuli koveni ja Pyrenees voitti noin tusinan penikulmaa länsivirrasta, huolimatta pohjansa likaisuudesta.

Päivän koittaessa oli Pyrenees kolme penikulmaa tuulen puolella, ja kapteeni Davenport näki kahden kanootin lähenevän laivaa. Mc Coy kiipesi taaskin reunan ylitse ja astui kuunarin kannelle. Hän toi mukanaan joukon kuivattuja banaanikimppuja kuiviin lehtiin käärittyinä.

— Nyt, kapteeni, sanoi hän, — kääntäkää myötätuuleen ja laskekaa henkenne edestä. Nähkääs, minä en ole mikään merimies, selitti hän muutamia minutteja myöhemmin seisoessaan kapteenin vieressä, kun hänen katseensa kiersi ylhäällä köysissä ja siirtyi sieltä reunan ylitse arvioimaan Pyrenees-laivan vauhtia. — Saatte toimittaa laivanne Mangarevaan. Kun maa on näkyvässä, luotsaan sen kyllä rantaan. Mikä mahtaa olla sen vauhti?

— Yksitoista, vastasi kapteeni vilkaisten vielä kerran kuohuvaan vanaveteen.

— Yksitoista, jaha. Jos tämä vauhti pysyy, niin tulemme Mangarevan näkyviin kahdeksan ja yhdeksän välillä huomennaamulla. Kymmeneksi voin luotsata sen maihin tai ainakin yhdeksitoista. Ja silloin ovat huolenne lopussa.

Kapteenista melkein tuntui, että se autuuden hetki oli jo tullut, sellainen vaikutus oli Mc Coyn pelkällä vakuutuksella. Kapteeni oli jo kaksi viikkoa purjehtinut alituudessa tuskassa tässä palavassa uunissaan, ja hän alkoi saada siitä jo kyllikseen.

Tavallista voimakkaampi tuulenpuuska löi häntä niskaan ja vihelsi korvissa. Hän arvosteli sen voimaa ja katsoi nopeasti laidan ylitse veteen.

— Tuuli kovenee yhä, ilmoitti hän. Tämä vanha vehje on vauhdissaan lähempänä kahtatoista kuin yhtatoista. Jos tätä jatkuu, saavumme perille jo tänä iltana.

Pyrenees piirsi koko päivän kuohuvaa merta lastinaan kalvava tuli. Hämärtäessä käännettiin yläprammi ja prammi kokoon ja laiva kiiti edelleen pimeässä, mahtava, kuohuva meri perässään. Ennustettu tuuli teki hyvää ja miehistö oli silmännähtävästi reipastunut. Toisen koiranvahdin aikana eräs huoleton sielu viritti laulun ja kahdeksan lyödessä lauloi koko miehistö.

Kapteeni Davenport noudatti kannelle vaippansa ja levitti ne kajuutan katolle.

— Olen unohtanut, miltä uni maistuu, selitti hän Mc Coylle. — Nyt olen ihan lopussa, mutta herättäkää minut heti, kun pidätte sen tarpeen vaatimana.

Kello kolme aamulla hän tunsu kevyen kosketuksen käsivarressaan. Hän nousi heti istualleen, nojasi kattoikkunaan, vielä hiukan pyörällään raskaasta unestaan. Tuulen laulut humisivat köysistöissä ja meri tyrkki rajuna Pyrenees-laivaa.

Laivan laidat kastuivat veteen milloin toiselta, milloin toiselta puolelta ja usein kuohahti vesi yli koko keskustan. Mc Coy huusi jotakin, mutta kapteeni ei voinut kuulla. Hän ojensi kätensä ja sai toista kiinni hartiaista ja veti hänet luokseen, niin että hänen korvansa oli toisen huulilla.

— Kello on kolme, huusi Mc Coyn ääni yhä säilyttäen kyyhkyismäisen luonteensa, mutta merkittävästi hillittyinä, ikäänkuin se olisi tullut kaukaa. Olemme kulkeneet kaksisataa viisikymmentä. Crescent-saari on noin kolmenkymmenen penikulman päässä, jossain edessäpäin. Siellä ei ole mitään valoja. Jos jatkamme, ajamme suoraan sinne ja samalla perikatoon itsemme ja laivan.

— Mitä luulette — luovataakko?

— Niin, pysyä paikallaan päivänkoittoon asti. Se myöhästyttää meitä vain neljä tuntia.

Pyrenees pysytteli tulilasteineen suoraan tuulta vastaan taistellen urhoollisesti kuohuvissa aalloissa. Laiva oli kuin tulella ja hehkulla täytetty kuori, jonka ulkopinnalla kourallinen miehiä, varovasti liikkuen, edisti sen taistelua, minkä voivat.

— Tässä myrskyssä on jotakin tavatonta, kertoi Mc Coy kapteenille kajuutan suojassa. — Oikeastaan ei pitäisi myrskyä tähän vuodenaikaan. Mutta tänä vuonna eivät mitkään vanhat merkit pidä paikkaansa. Pasaadituulissa on kaiketi tullut jokin pysähdys, ja nyt ne puhaltavat suoraan poikittain.

Hän heilutti kättään pimeydessä, ikäänkuin hänen katseensa olisi voinut tunkeutua siihen satoja penikulmia. — Se on tuolla lännessä. Sieltä on tulossa jotakin erikoista — hirmumyrsky tai jotakin muuta. Onneksi olemme näin paljon idän puolella. Mutta tämä on vain pieni puuskaus, lisäsi hän. — Se ei voi kestää kauaa, minun ymmärtääkseni.

Päivän koittaessa oli myrsky laimentunut tavalliseksi tuuleksi. Mutta valo paljasti uuden vaaran. Oli tullut usvaa. Meri peittyi sumuun tai oikeammin helmisateeseen estäen sumun tavoin näkemästä merta, sillä aurinko paistoi sateen läpi hehkuvasti loistaen.

Pyreneesin kansi savusi pahemmin kuin eilen ja upseeriston ja miehistön iloisuus sammui. Keittiön suojassa saattoivat he kuulla kajuuttapojan itkevän. Tämä oli hänen ensimmäinen matkansa, ja hän pelkäsi kuolemaa oikealla sydänkauhulla. Kapteeni harhaili laivalla kuin kadotukseen joutunut sielu väännellen hermostuneena viiksiään, kykenemättömänä päättämään, mitä oli tehtävä.

— Mitä arvelette? sanoi hän ja asettui Mc Coyn viereen hänen syödessään banaaneja ja juodessaan kupin vettä aamiaiseksi.

Mc Coy lopetti viimeisen banaanin, tyhjensi kupin ja katsahti pitkään ympärilleen. Hänen silmissään kuvastui lempeyden hymy, kun hän vastasi:

— Niin, kapteeni, voimmehan yhtähyvin ajelehtia kuin palaakkin. Teidän kantenne eivät voi kestää ijankaikkisesti. Tänään ne ovat vielä kuumemmat. Ei suinkaan teillä olisi paria kenkiä minulle antaa? Tahtoo käydä sietämättömäksi paljaille jaloille.

Pyrenees otti sisäänsä kaksi suurta aaltoa juuri kun se kääntyi ja alkoi purjehtia peräntakaista, ja ensimmäinen perämies lausui julki toivomuksensa, että tuon veden pitäisi olla rungossa, kunhan sen vain saisi sinne avaamatta luukkuja. Mc Coyn pää sukelsi kiikariin tarkastamaan suuntaa.

— Minä ohjaisin sitä hiukan ylemmäksi, kapteeni, sanoi hän. — Se on luovatessa ajautunut sivulle päin.

— Olen jo asettanut suunnan viivaa ylemmäksi, kuului vastaus. — Eikö se ole kylliksi?

— Minä panisin kaksi viivaa, kapteeni. Tuo myrskynpahanen antoi länsivirralle enemmän vauhtia kuin kuvittelettekaan.

Kapteeni Davenport tinki yhteen ja puoleen viivaan ja nousi sitten ensimmäisen perämiehen seuraamana taklinkiin tähystämään maata. Purjeiden ollessa siinä asennossa, missä ne nyt olivat, kulki Pyrenees kymmenen solmua. Meri asettui nopeasti. Sumua kesti yhä ja kun kello läheni kymmentä, alkoi kapteeni Davenport hermostua. Kaikki miehet olivat paikoillaan valmiina, heti kun huudettaisiin: — Maata edessä! hyökkäämään kuin paholaiset kääntämään laivaa tuuleen. Aaltojen huuhteleva särkkä ihan tuossa edessä saattoi olla vaarallinen, kun se äkkiä ilmestyisi sumusta.

Taas kului tunti. Kolme tähystäjää tuijotti ylhäällä lakkaamatta sumun helmeilevään säteilyyn.

— Mutta jos nyt menemme Mangarevan ohitse? kysyi kapteeni Davenport äkkiä.

Liikkumatta paikaltaan tai edes päätään kääntämättä vastasi Mc Coy lempeästi:

— Antakaa laivanne sitten ajelehtia, kapteeni, siinä kaikki, mitä voimme tehdä. Meillä on koko Paumotus-saaristo edessämme. Voimme ajelehtia tuhansia penikulmia vain särkkien ja riuttojen keskellä. Jonnekinhan meidän täytyy lopulta tulla.

— Ajautukoon sitten.

Kapteeni laskeutui alas kannelle. — Me olemme menneet ohi Mangarevan. Jumala ties, missä on lähin maa. Minun olisi pitänyt ohjata puoli viivaa ylemmäksi, tunnusti hän hetkistä myöhemmin. — Tuo

kirottu virta pettää kauheasti laivuria.

— Vanhat merimiehet sanovat Paumotusta tavallisesti "vaaralliseksi saaristoksi", ja juuri tämä virta on osittain syynä nimitykseen.

— Puhuin kerran erään merimiehen kanssa Sydneyssä, sanoi Konig. — Hän oli purjehtinut Paumotus-saaristossa ja kertoi minulle, että vakuutus oli kahdeksantoista prosenttia. Onko se totta?

Mc Coy hymyili ja nyökkäsi.

— Niin, jos he yleensä vakuuttavat. Laivanomistajien täytyy poistaa kaksikymmentä prosenttia joka vuosi kuunareistaan.

— Herra Jumala, valitti kapteeni Davenport. — Eihän kuunari silloin elä enempää kuin viisi vuotta! Hän pudisti päätään ja mutisi: — Huonoja vesiä, huonoja vesiä!

Vielä kerran menivät he kajuuttaan katsomaan suurta yleiskarttaa, mutta myrkylliset höyryt ajoivat heidät huohottavina ja yskivinä ylös kannelle.

— Tässä on Moerenhout-saari.

Kapteeni Davenport osotti sitä kartallaan, jonka hän oli avannut kajuutan katolle. Sinne on noin sata penikulmaa tuulen alapuolella.

— Sata ja kymmenen. Mc Coy pudisti epäillen päätään, — Voihan se onnistua, mutta se on hyvin vaikeata.

— Me uskallamme, oli kapteenin päätös, ja hän alkoi laatia ohjetta uudeksi suunnaksi.

Purjeita vähennettiin aikaisin iltapäivällä, ettei sattumalta purjehdittaisi yöllä ohitse. Toisen koiranvahdin aikana näytti miehistö taas tyytyväisyyttään. Maata oli nyt lähellä, ja kaikki vastukset olisivat ohitse seuraavana aamuna.

Aamu valkeni polttavassa auringonpaisteessa. Kaakkoispasaadi oli kääntynyt itäiseksi ja kuljetti laivaa kahdeksan solmun vauhdilla. Kapteeni merkitsi lokin mukaan ja laskettuaan jotensakin paljon ajautumisen varalle, ilmotti, että Moerenhout-saari oli enintään kymmenen penikulman päässä. Pyrenees purjehti ne kymmenen penikulmaa ja vielä kymmenen lisäksi, mutta tähyistäjät mastokoreissa eivät nähneet muuta kuin alastoman, auringon valaiseman meren.

— Mutta täällä pitää olla maata, sen vannon! huusi kapteeni heille puolikannelta.

Mc Coy hymyili lempeästi, mutta kapteeni vilkui ympärilleen kuin mieletön, sai käsiinsä sekstanttinsa ja teki kronometrihavainnon.

— Tiesinhän, että olin oikeassa! Hän melkein karjui, saatuaan merkitsemisen valmiiksi. — Kaksikymmentä yksi, viisikymmentä viisi eteläistä, yksi, kolmekymmentä kuusi, kaksi läntistä. Siinä näette. Me olemme kahdeksan penikulmaa tuulen puolella vielä. Mitä lukuja te saitte, herra Konig?

Ensimmäinen perämies katsoi hetkisen omiin numeroihinsa ja sanoi matalalla äänellä:

— Kaksikymmentä yksi, viisikymmentä viisi, mutta minun pituusasteeni on yksi, kolmekymmentä kuusi, neljäkymmentä kahdeksan. Se asettaa meidät huomattavasti alapuolelle...

Kapteeni ei välittänyt hänen numeroistaan, katsoi niitä niin halveksuvasti vaieten, että herra Konig puri hammasta ja nieli kirouksensa.

— Alenna, määräsi kapteeni ruorimiehelle. — Kolme viivaa, mutta pysy siinä.

Sitten hän laski numeronsa vielä kerran. Hiki tippui hänen kasvoiltaan. Hän käänteli viiksiään, huuliaan ja kynäänsä tuijottaen numeroihinsa kuin aaveisiin. Äkkiä hän tarttui paperiin, rutisti sen kourassaan ja polki jalkoihinsa. Herra Konig hymyili vahingoniloisesti ja kääntyi pois päin, kun kapteeni nojasi kajuuttaa vasten eikä puoleen tuntiin puhunut sanaakaan, katseli vain tuulen alapuolelle, kasvoillaan mieltävän toivottomuuden ilme.

— Herra Mc Coy, keskeytti hän hiljaisuuden. — Kartta näyttää saariryhmän, mutta ei miten monta pohjoisessa tai pohjoisluoteisessa, noin neljän penikulman päässä — Acteon-saaret. Tiedättekö niistä mitään?

— Niitä on neljä, kaikki matalia, vastasi Mc Coy. — Ensimmäisenä kaakossa on Matueri — asumaton, eikä väylää laguuniin. Sitten on Tenarunga. Siellä oleskeli tusina asukkaita, mutta ne ovat kai jo

menneet. Ei siellä ainakaan ole väylää laivalle — väylä on vain veneitä varten, vesi sylen syvää. Sitten on Vehauga ja Teua-raro. Ei väylää, ei väkeä, hyvin matala. Siinä ryhmässä ei ole Pyreneesille sijaa, siellä siitä tulisi hylky.

— Kuulkaapa sitä! — Kapteeni Davenport oli aivan suunniltansa. — Ei asukkaita, ei väylää! Mitä ihmettä varten ne saaret sitten ovat olemassa? No, sitten, murisi hän kuin vihainen koira, — kartta näyttää koko joukon saaria luoteessa. Miten on niiden laita? Onko millään niistä väylää, johon voin laskea laivan?

Mc Coy ajatteli itsekseen. Hän ei katsonut karttaan. Kaikki nämä saaret, särkät, laguunit ja väylät olivat merkityt hänen muistinsa merikorttiin. Hän tunsu ne niinkuin kaupunkilainen tuntee oman kaupunkinsa rakennukset, kadut ja kujat.

— Papakena ja Vanavana ovat tuolla lännessä taikka länsiluoteisessa, hiukan enemmän kuin sadan penikulman päässä, sanoi hän. — Toinen on asumaton ja minä olen kuullut, että toisenkin asukkaat ovat muuttaneet Cadmus-saareen. Siellä ei ole laguunia eikä väylää. Ahunui on siitä sata penikulmaa luoteeseen. Ei väylää eikä ihmisiä.

— No, mutta neljäkymmentä penikulmaa toisella puolella on kaksi saarta, sanoi kapteeni nostaen päänsä kartasta.

Mc Coy pudisti päätään.

— Paros ja Manuhungi, ei väylää, ei asukkaita. Neljäkymmentä penikulmaa niiden takana on Nengo-Nengo — sama juttu. Mutta sitten on Hao-saari. Siinä on teille oikea paikka. Laguuni on kolmekymmentä penikulmaa pitkä ja viisi penikulmaa leveä. Siellä on paljon väkeä. Tavallisesti siellä on myöskin vettä. Ja mikä laiva tahansa voi kulkea sen väylää pitkin.

Hän vaikenä ja katsahti hiukan levottomana kapteeniin, joka kumartuneena kartan ylitse harppi kädessä oli juuri ähkinyt raskaasti.

— Eikö ole mitään laguunia, johon olisi väylä, lähempänä kuin Hao-saari? kysyi hän.

— Ei, se on lähin.

— Sinne on kolmesataa neljäkymmentä penikulmaa.

Kapteeni puhui hyvin hitaasti ja äänessä oli päättäväisyyttä. Minulla ei ole oikeutta panna alttiiksi kaikkien laivalla olevien henkeä. Minä annan sen ajautua hylyksi Acteon-saariin. Ja se on hyvä laiva, lisäsi hän huoaten, annettuaan määräyksen muuttaa suuntaa, tällä kerralla poiketen länsivirran vuoksi entistä enemmän sivulle.

Tuntia myöhemmin oli taivas peittynyt pilveen. Kaakkoispasaadi puhalsi vielä, mutta meri oli kuin kaikkien tuulenpuuskien shakkilauta.

— Voimme olla siellä yhden ajoissa, sanoi kapteeni luottavaisesti. — Kello kaksi ihan kohdalla. Mc Coy, te ohjaatte sen maihin sille saarelle, missä on asukkaita.

Aurinko ei näyttäytynyt enää, eikä maata ollut näkyvissä kello yksi. Kapteeni katseli perälaidan ylitse Pyreneesin kuohuvaan vanaveteen.

— Hyvä Jumala! huusi hän, — virta käy itään, katsokaapa!

Herra Konig näytti epäilevän. Mc Coyn kasvot eivät ilmaisseet mitään, vaikka hän lausui, ettei ollut syytä epäillä, sillä Paumotus-saaristossa voi kyllä olla itäinen merivirta. Muutamia minuuttia myöhemmin tuli sadekuuro, joka vei kaiken tuulen ja Pyrenees huojui kauheasti mainingeissa.

— Missä on luotiliina? Heittäkää se veteen siellä!

Kapteeni piti itse luotiliinaa ja näki, miten laiva peräytyi koilliseen. — Katsokaa tuota, koettakaapa itse.

Mc Coy ja perämies koettivat ja tunsivat, kuinka nuora täräsi vuoroveden vaikutuksesta.

— Neljän solmun virta, sanoi herra Konig.

— Itäinen virta läntisen asemesta, sanoi kapteeni katsoen moittivasti Mc Coyhin, ikäänkuin hän olisi tahtonut sysätä syyn hänen niskoilleen.

— Siinä on yksi syy, miksi vakuutus maksaa kahdeksantoista prosenttia niillä vesillä, sanoi Mc Coy. — Ei voida milloinkaan tietää juuri niin mitään. Virrat vaihtuvat lakkaamatta. Kerran oli täällä Casco-jahdilla mies, olen unohtanut hänen nimensä, mutta hän kirjotti kirjoja. Hän erehtyi Takaroasta kolmekymmentä penikulmaa ja saapui Tikeihin, juuri virran vaihtumisen vuoksi. Nyt olette ylhäällä tuulessa. Parasta olisi laskea muutamia viivoja!

— Miten paljon on virta vienyt minua suunnasta ja miten minä tiedän, kuinka paljon on alennettava? kysyi kapteeni vihaisena.

— En tiedä, kapteeni, sanoi Mc Coy hiljaa.

Taas rupesi tuulemaan, ja Pyrenees, jonka kansi savusi ja kyti harmaassa valaistuksessa, laski raskaasti tuulen alapuolelle, sitten ponnisti takaisin, milloin vasen, milloin oikea kylki tuulta vasten, yhä pyrkien Acteon-saarille, joita mastokorissa istuva tähystäjä ei saanut näkyviinsä.

Kapteeni Davenport oli raivoissaan, hänen raivonsa oli itsepäistä vaikenemista ja hän kulki koko ehtoopäivän puolikannella tai nojasi tuulenpuolen vantteihin. Illalla hän asetti suunnan luoteeseen. Herra König, joka keskeytymättä tutki korttia ja kompassia, ja Mc Coy, joka myöskin aivan viattomana seisoi katsellen kompassia, tiesivät, että suunta oli nyt Hao-saareen. Keskiyöllä lakkasivat sadekuurot ja tähdet tuikkivat. Kapteeni vilkastui hiukan toivoen kirkasta päivää.

— Minä teen havainnon aikaisin huomenaamalla, sanoi hän Mc Coylle, — vaikka leveysasteeni on minulle arvoitus. Mutta minä voin käyttää Sumner-metoodia. Tunnetteko sitä?

Ja sitten hän selitti sen yksityiskohtia myöten Mc Coylle.

Päivästä tuli kirkas, pasaadi puhalsi idästä ja Pyrenees kulki tasaisesti yhdeksän solmua tunnissa. Sekä kapteeni että perämies laskivat paikan Sumner-metoodilla ja saivat saman tuloksen. Samaten keskipäivämerkinnässä, minkä jälkeen he alkoivat tuntea olevansa varmat.

— Vielä kaksikymmentä neljä tuntia ja me olemme siellä, vakuutti kapteeni Mc Coylle. — On ihan ihme, että kansi pysyy vielä koossa. Mutta eihän se voi kestää ikuisesti. Katsokaa savua, se käy sakeammaksi päivä päivältä. Ja kuitenkin on kansi niin tiivis kuin mahdollista, juuri tilkitty Friscossa. Minä hämmästyin, kun tuli ensiksi syttyi ja minun täytyi tiivistää luukut. Katsokaa!

Hän keskeytti tuijottaen suu auki savukiehkuraa, joka kiemuroi ylhäällä mesaanimaston suojassa kaksikymmentä jalkaa kannen yläpuolella.

— Miten se on voinut sinne päästä? kysyi hän vihoissaan.

Sen alapuolella ei ollut savua. Se oli maston suojaamana kiivennyt ylös jollain ihmeellisellä tavalla ja muuttunut näkyväksi niin korkealla. Se irtaantui mastosta ja painui hetkeksi riippumaan kapteenin yllä kuin uhkaava enne. Seuraavassa tuokiossa tuuli vei sen ja kapteenin alaleuka sai luonnollisen asentonsa.

— Niin, kuten sanoin, hämmästyin kovin, kun meidän täytyi ruveta tiivistämään. Kansi oli tiheä ja kuitenkin se läpäisi kuin seula. Ja sitten emme ole tehneet muuta kuin tilkinneet. Täytyy olla vallan kauhea paine sisässä, kun noin paljon savua puristuu ulos.

Iltapäivällä synkkeni taivas jälleen ja ilma kävi raa'aksi ja kosteaksi. Tuuli vaihteli lakkaamatta koillisen ja kaakon välillä, ja keskiyöllä tuli ankara puuska lounaasta ja tuuli pysyi siinä suunnassa sitten jokseenkin keskeytymättä.

— Tällä tavalla ei tule Hao näkyviin ennenkuin kymmenen tai yhdentoista aikaan, sanoi kapteeni huoaten. Kello oli seitsemän aamulla ja raskaat pilvet, nousten idästä, veivät kaiken toivon kauniista päivästä. Ja samassa tuokiossa hän kysyi huolestuneena:

— Ja entä virrat?

Tähystäjät eivät voineet ilmottaa mitään maan näkymisestä mastokorissaan, ja päivä kului vuoroin tihkusateisessa tyynessä, vuoroin ankarissa rankkasadekuuroissa. Ilmapuntari oli laskeutunut 29,30:een, ei ollut tuulenpuuskaustakaan, mutta siitä huolimatta kävi meri yhä levottomanmaksi. Pyrenees huojui kauheasti korkeissa aalloissa, jotka tulivat hitaasti loppumattomassa jonossa lännen pimeydestä. Purjeita vähennettiin niin nopeasti kuin molemmat vahdit voivat. Ja kun uupunut miehistö oli lopettanut työnsä, voitiin kuulla heidän napisevat äänensä pimeässä. Se muistutti hätäntyneiden eläinten murinaa. Kerran kutsuttiin oikeanpuoleinen vahti perään köyttämään; silloin ilmaisi väki suoraan harminsa ja haluttomuutensa. Jokainen hidas liike oli vastalause tai uhkaus. Ilma oli kostea ja tahmea kuin liima ja täydellisesti tyyni. Joka mies huohotti ja haukkoi ilmaa. Hiki juoksi kasvoilta ja paljailta käsivarsilta. Kapteeni Davenport käveli laivalla huolestuneena, eteensä tuijottaen synkempänä

entistään. Kaikkialla hiiviskeli tunne lähenevästä onnettomuudesta.

— Se menee ohitsemme länteen, sanoi Mc Coy rohkaisten. — Pahimmassa tapauksessa voimme joutua hiukan sen hänille.

Mutta kapteenia ei voitu lohduttaa. Lyhdyn valossa hän tutki purjehduskäsikirjaansa nähdäkseen, miten päällikön pitää käyttäytyä tuuliaispään aikana. Jostain laivan keskustasta keskeytti hiljaisuuden laivapojan nyyhkytys.

— Pidä suusi siellä! huusi kapteeni karjaisten niin rajusti, että joka mies laivalla säpsähti, ja poika alkoi huutaa kauhusta.

— Herra Konig, sanoi kapteeni raivosta ja hermostuksesta vapisevalla äänellä, — olkaa hyvä ja menkää sulkemaan tuon kita köysiluudalla.

Mutta sinne meni Mc Coy, ja muutamassa minuutissa hän oli saanut pojan rauhottumaan ja nukkumaan.

Vähää ennen päivän nousua tuli ensimmäinen tuulenpuuska kaakosta kasvaen nopeasti aika kovaksi. Kaikki miehet olivat kannella odottamassa, mitä tuleman piti.

— Nyt olemme selvillä, kapteeni, sanoi Mc Coy seisoen aivan hänen vieressään. — Hirmumyrsky kulkee länteen ja me olemme sen eteläpuolella. Tämä tuuli ei muutu kovemmaksi. Voitte nostaa purjeet ylös.

— Mitä se hyödyttäisi, mihin minä purjehdin? Tämä on jo toinen päivä, kun emme ole tehneet havainnoita, ja meidän olisi pitänyt nähdä Hao-saari jo eilenaamulla. Minne nyt menemme, pohjoiseen, itään, etelään tai minne? Sanokaa vain, ja purjeet ovat levällään kädenkäänteessä.

— Minä en ole mikään merimies, sanoi Mc Coy lempeällä tavallaan.

— Minä luulin olevani ennenkuin jouduin tähän Paumotus-kiroukseen.

Keskipäivällä huusi tähystäjä: — Tyrskyjä edessä!

Pyrenees sai kääntyä, purje purjeen jälkeen nostettiin ylös ja kiristettiin. Laiva liukui vedessä ja taisteli virtaa vastaan, joka uhkasi viedä sen keskelle tyrskyjä. Päällikkö ja miehet tekivät työtä kuin hullut, kokki ja kajuuttapoika, kapteeni Davenport itse ja Mc Coy, kaikki olivat työssä, ja sittenkin selviytyi laiva töintuskin. Siinä oli pitkä rivi kareja, kauhean vaarallinen paikka, jonka yli meri keskeymättä tyrskyi, jossa ei kukaan ihminen voinut elää ja jota merilinnutkin kammosivat. Pyrenees kulki sen ohitse vain sadan kyynärän päässä, ennenkuin tuuli vei sen väljille vesille, ja samassa silmänräpäyksessä, kun miehistö pääsi lepäämään, puhkesi kokonainen kirousvirta Mc Coyn turmioksi — Mc Coy oli tullut laivalle ja ehdottanut suunnan Mangarevaan ja houkutellut heidät pois turvallisesta Pitcairnista varmaan turmioon tänne meren kauheimpaan seutuun. Mc Coyn mielentyyneys oli murtumaton. Hän hymyili heille yksinkertaisella ja armahtavaisella hyväntahtoisuudellaan, ja miten olikaan, hänen suuri hyvyytensä tuntui rauhottavan heidän mustia ja kiusaantuneita mieliään, niin että he häpesivät ja kiroukset takertuivat jo heidän kurkkuunsa.

— Hirveitä vesiä nämä vain ovat, lausui kapteeni, kun laiva oli selviytynyt. Mutta samassa hän vaikeni katsellakseen tyrskyjä, joiden olisi pitänyt jäädä taakse, mutta olivatkin nyt yhtäkkiä tuulen puolella Pyreneeslaivasta ja kohosivat nopeasti ylös tuuleen.

Hän istuutui ja kätki kasvot käsiinsä. Ja ensimmäinen perämies näki ja Mc Coy näki ja miehistö näki, mitä hän oli nähnyt. Kallioriutan eteläpuolella kulki itäinen virta, joka kuljetti heitä alas sitä kohti ja pohjoispuolella kulki yhtä voimakas läntinen virta, joka tarttui laivaan ja aikoi viedä sitä mukansa.

— Olen kuullut tästä Paumotus-saaristosta ennenkin, ähkyi kapteeni nostaen kalpeat kasvonsa. — Kapteeni Moyendale kertoi näistä, sen jälkeen kun oli menettänyt täällä laivansa. Ja minä nauroin hänelle selän takana. Jumala armahtakoon minua, minä nauroin hänelle. Mikä riutta tuo on? keskeytti hän äkkiä kysyäkseen Mc Coyta.

— En tiedä, kapteeni.

— Miksi ette tiedä?

— En ole koskaan ennen nähnyt sitä enkä kuullut siitä puhuttavankaan. Luulen, ettei se ole missään kartoissakaan. Näitä vesiä ei ole koskaan ennen kunnolleen mitattu eikä kartoitettu.

— Sittenhän ette tiedä, missä nyt olemme.

— En enempää kuin tekään, vastasi Mc Coy lempeästi.

Kello neljän aikaan iltapuolella tuli näkyviin kokospalmuja, jotka näyttivät kasvavan suorastaan merestä. Hetkistä myöhemmin kaareutui matala maa vedessä.

— Nyt tiedän, missä olemme, kapteeni, sanoi Mc Coy ottaen kaukoputken silmiltään. — Tuo on Resolutionsaari. Me olemme neljäkymmentä penikulmaa Hao-saaren toisella puolen ja tuuli on suoraan vastainen.

— Siis valmiina ohjaamaan maihin. Missä on väylä?

— Siellä on vain yksi väylä, tuskin riittävä kanootillekaan. Nyt tiedämme kuitenkin, missä olemme, ja voimme ohjata Barclay de Tolley'hin. Se on vain satakaksikymmentä penikulmaa täältä. Tällä tuulella voimme olla siellä kello yhdeksän huomen-aamulla.

Kapteeni Davenport katseli karttaa ja punnitsi tarkkaan.

— Jos me nyt ajamme maihin, täytyy meidän kuitenkin veneillä pyrkiä Barclay de Tolley'hin, lisäsi Mc Coy.

Kapteeni antoi määräyksensä ja taasen viiksi laiva uutta suuntaa tylyn meren lakeuksilla.

Seuraavana iltapäivänä riehui epätoivo ja kapinallisuus savuavalla kannella. Virta oli kiihtynyt, tuuli heikontunut ja Pyrenees väistänyt länteen. Tähyttäjä huomasi lopulta Barclay de Tolley'n idässä, hiukan häämöttävänä maston huipusta katsoen. Turhaan yritti Pyrenees neljän tunnin aikana pyrkiä sitä kohti. Koko ajan nähtiin kokospalmut maston huipusta kuin kangastuksena taivaan rannalla. Kannelta niitä esti näkemästä maan kuperuus.

Vielä kerran kapteeni kysyi neuvoa Mc Coyta ja kortista. Makemo oli seitsemänkymmentä viiksi penikulmaa lännessä. Sen laguuni oli kolmekymmentä penikulmaa pitkä ja väylä sinne oli erinomainen.

Kun kapteeni antoi määräyksensä, kieltäytyi miehistö tottelemasta. He selittivät saaneensa kyllikseen helvetin tulesta jalkojensa alla. Tuolla oli maata. Ellei laiva sinne päässyt, voisivathan he yrittää sinne veneillä. Antaa laivan palaa. Heidän hengillään lienee myös jotakin arvoa. He olivat uskollisesti palvelleet laivaa, nyt tahtoivat ne pitää huolta itsestään.

He juoksivat veneille tuoppien toisiaan ja molempia perämiehiä ja olivat valmiit irrottamaan veneitä ja laskemaan ne veteen. Kapteeni Davenport ja ensimmäinen perämies, revolverit kädessä, astuivat alas puolikannelta, kun Mc Coy, joka oli kiivennyt kajuutan katolle, alkoi puhua.

Hän puhui miehistölle ja hänen kyyhkyisäänensä sointu sai heidät heti pysähtymään ja kuuntelemaan. Hän kiehtoi heidät omaan korkeuteensa ja rauhaansa. Lempeä ääni ja yksinkertaiset ajatukset vaikuttivat heihin kuin magneettivirta, rauhoittaen vasten tahtoakin. Aikoja sitten haihtuneet muistot palautuivat. Muutamat muistelivat lapsuutensa kehtolauluja ja rauhaisaa lepoa äidin sylissä päivän leikkien päätyttyä. Ei ollut enää mitään huolia, mitään vaaraa eikä ikävyyksiä koko maailmassa. Kaikki oli niinkuin pitikin ja aivan luonnollista, että he käänsivät selkensä maalle ja vielä kerran lähtivät merelle helvetin tuli jalkainsa alla.

Mc Coy puhui yksinkertaisesti, mutta hänen voimansa ei ollut sanoissa. Hänen persoonallisuutensa oli paljon kaunopuheisempi kuin mitkään hänen puheistaan. Se oli jonkunlaista sielullista taikakemialla, salaista ja voittamatonta hyvyttä — hengen salaperäistä säteilemistä, houkuttelevana, lempeän nöyränä, mutta samalla pelottavan voimakkaana. Oli kuin puhtauden ja lempeyden vaikuttava mahti olisi valaissut heidän sielujensa pimeät kammiot — paljoa suurempi sitä voimaa, mikä oli päällystön kiiltävissä, tuhoa tuottavissa revolveereissa.

Miehet alkoivat siinä seisoessaan epäröidä, ja ne, jotka olivat irrottaneet sidenuorat, sitoivat ne kiinni jälleen. Sitten he hiipivät toinen toisensa jälkeen etukannelle, kunnes kaikki olivat hävinneet.

Mc Coyn kasvot loistivat lapsellisesta ilosta, kun hän astui alas kajuutan katolta. Kapina oli täydellisesti lakannut. Näytti siltä, kuin ei siitä olisi koskaan tiedettykään. Kapinalla ei ollut tilaa siinä siunatussa paikassa missä hän oli.

— Te hypnotisoitte heidät, pilaili herra Konig puhuen matalalla äänellä.

— He ovat kunnan poikia, oli hänen vastauksensa, — heillä on hyvä sydän. Heillä on ollut kovat ajat, ovat tehneet työtä surkeasti ja tulevat tekemään loppuun asti.

Herra Konigilla ei ollut aikaa vastata. Hän huusi määräyksiään ja miehet riensivät niitä täyttämään, ja Pyrenees kääntyi hiljalleen, kunnes sen kokka osotti suoraan Makemoa kohti.

Tuuli oli kovin heikko ja auringon laskun jälkeen se loppui tykkänään. Oli sietämättömän kuuma sekä etu- että peräpuolella, ja miehet koettivat turhaan saada unta. Kansi oli liian kuuma maattavaksi, ja myrkylliset kaasut, nousten raoista, hiipivät kuin pahat henget pitkin laivaa tunkeutuen salaa sieramiin ja henkitorviin ja saaden varomattomat niistämään ja yskimään. Tähdet tuikkivat uneliaalta, hämärältä taivaalta, ja täysi kuu, joka nousi idästä, hopeoitsi lukemattomat hämähäkkiverkon tapaiset savukiehkurat, jotka hiipivät ja kiemurtelivat pitkin kantta, laidan yli, ylös mastoihin ja purjeisiin.

— Kertokaa minulle, sanoi Davenport hieroen kirveleviä silmiään, — miten kävi Bountyn miehistön sen jälkeen, kun he olivat päässeet Pitcairniin? Olen lukenut, että he polttivat Bounty'n eikä heistä tiedetty mitään ennenkuin useita vuosia myöhemmin. Mutta mitä sillä välillä? Olen aina ollut utelias sitä tietämään. Ne olivat miehiä, joilla oli hirttonuora kaulassaan. Olihan siellä joitakuuta alkuasukkaitakin ja naisia, muistaakseni. Se ennusti selkkauksia jo alusta alkaen.

— Niin, tulihan siellä ikävyyksiä, vastasi Mc Coy. — Ne olivat huonoa väkeä. Ensin he alkoivat riidellä naisista. Yksi kapinoitsijoista, Williams, menetti vaimonsa. Kaikki naiset olivat Tahitista. Hänen vaimonsa putosi kalliolta ollessaan merilintuja pyytämässä. Silloin hän otti omakseen erään alkuasukkaan vaimon. Mutta tällä hän herätti kaikkien alkuasukkaiden vihan, ja nämä tappoivat melkein kaikki valkoiset. Ne, joiden onnistui pelastua, tappoivat taas kaikki miespuoliset alkuasukkaat. Naiset auttoivat. Ja alkuasukkaat tappoivat toisiaan. Kaikki tappoivat toisiaan. Ne olivat hirveitä miehiä.

— Timitin tappoi kaksi muuta alkuasukasta, sukuihansa kaikessa ystävytydessä hänen tukkaansa. Valkeat miehet olivat lähettäneet heidät. Sitten valkeat miehet tappoivat taas ne kaksi alkuasukasta. Tullaloon vaimo tappoi miehensä eräässä luolassa, sillä hän tahtoi saada valkoisen miehen. Jumala oli kääntänyt kasvonsa pois heistä. Kahden vuoden kuluttua olivat kaikki miespuoliset alkuasukkaat murhatut ja kaikki valkoiset paitsi neljää. Ne olivat Young, John Adams, Mc Coy, isoisäni isä, ja Quintal. Tämä oli myöskin huono mies. Erään kerran hän silpoi vaimoltaan korvan, kun ei ollut saanut kyllyksi kalaa.

— Olipa se väkeä! huudahti herra Konig.

— Olivat kylläkin, myönsi Mc Coy ja jatkoi kyyhkyiskuherrustaan esi-isänsä verisestä historiasta.

— Isoisäni isä pelastui joutumasta murhatuksi, mutta lopetti itse itsensä. Hän perusti polttimon ja valmisti alkoholia ti-kasvin juurista. Quintal oli hänen yhtiökumppaninsa, ja ne joivat myötänsä itsensä humalaan. Viimein Mc Coy sai juoppohulluuden, sitoi kiven kaulaansa ja hyppäsi mereen.

— Quintalin vaimo, sama jolta korva purtiin, putosi myös kuoliaaksi kalliolta. Silloin meni Quintal Youngin luo ja vaati omakseen hänen vaimonsa. Samoin hän vaati Adams'in vaimoa. Adams ja Young pelkäsivät Quintalia. He tiesivät, ettei hän epäröisi heitä tappaa. Siksi he ehättivät ennen ja tappoivat hänet kirveellä. Sitten kuoli Young, ja siihen päättyivät kaikki rettelöt heidän keskenään.

— Olihan niitä ollutkin koko paljon, arveli kapteeni. — Eihän enää ollut ketä tappaa.

— Jumala oli kääntänyt kasvonsa pois heistä, sanoi Mc Coy.

Seuraavana aamuna puhalsi vain heikko itätuuli, ja kun kapteenin oli mahdoton arvioida, minkä verran etelään piti laskea, antoi hän tuulen puhaltaa tiukasti alihangan puolelta. Hän pelkäsi läntistä virtaa, joka oli jo ajanut hänet sivulle niin monesta turvapaikasta. Sitten riitti tyyntä koko päivän, samoin seuraavan yön. Miehistö murisi saadessaan vain puoli annosta kuivattuja banaaneja. Heidän voimansa olivat heikenneet ja moni valitti banaanien syönnistä tulleita vatsakipuja. Koko päivän vei virta laivaa länteen. Tuuli oli liian heikko viedäkseen sitä etelään. Ensimmäisellä koiran vahdilla huomattiin palmuja etelässä — niiden viuhkamaiset latvat kohosivat vedenpinnasta, joten tiedettiin niiden kasvavan matalalla korallisärkällä.

— Se on Taenga-saari, sanoi Mc Coy. — Tänä iltana olisi saatava tuulta, muuten sivuutamme Makemon.

— Minne se kaakkoispasaadi on mennyt? kysyi kapteeni. — Miksi ei se tuule? Mikä sitä vaivaa?

— Syynä on suurien laguunien haihtuminen, ja niitä on hyvin paljon. Haihtumiset muuttavat tykkänään pasadituulien järjestyksen. Ne aiheuttavat myöskin myrskyjä lounaasta. Tämä on "vaarallinen saaristo", kapteeni.

Kapteeni Davenport katsoi vanhusta suoraan silmiin, avasi suunsa ja aikoi juuri kirotta, mutta hillitsi itsensä äkkiä. Mc Coyn pelkkä olemus oli kuin moite niille kirouksille, jotka mylleröivät hänen aivoissaan ja kierielivät kurkussa. Mc Coyn vaikutusvoima oli yhä kasvanut näinä yhdessäolon päivinä. Kapteeni Davenport kuului niihin meren itsevaltiaihin, jotka eivät pelkää ketään eivätkä koskaan hillitse kieltään, ja nyt hän huomasi tämän vanhuksen läsnäollessa, vanhuksen, jolla oli naiselliset, ruskeat

silmät ja ääni kuin kyyhkysellä, olevansa kykenemätön kiroamaan. Tämä huomio oli hänestä vastenmielinen. Ja tämä vanhus oli Mc Coyn jälkeläinen, Bountyn Mc Coyn, kapinoitsijan, joka oli hirtehisenä paennut Englannista, sen Mc Coyn, joka oli ollut pahuuden voimana Pitcairnin verisimmissä vaiheissa.

Kapteeni Davenport ei ollut uskonnollisuuteen taipuvainen, mutta sillä hetkellä hänellä oli hurja halu heittäytyä tuon toisen jalkoihin — ja sanoa vaikka mitä. Jonkinlainen liikutus pakotti häntä voimakkaasti, ei niinkään yhtenäinen ajatus, mutta jollakin selittämättömällä tavalla hän tunsu oman mitättömyytensä ja arvottomuutensa tämän miehen rinnalla, joka oli yksinkertainen kuin lapsi ja lempeä kuin nainen.

Luonnollisesti hän ei tahtonut nöyrytyä upseeriensa ja miestensä läsnäollessa. Ja kuitenkin riehui hänen raivonsa vieläkin vieden hänet kiusaukseen. Äkkiä hän löi nyrkkinsä pöytään ja huusi:

— Kuulkaapa, vanhus, minä en aio antaa voittoa itseäni. Nämä Paumotus-saaret ovat pettäneet ja ilkkuneet minua ja tehneet minut melkein hulluksi. Mutta minä en aio antaa perään. Minä purjehdin tällä laivalla, purjehdin lakkaamatta, kunnes selviän Paumotus-saarista, vaikka aina Kiinaan saakka, ellen lähempää löydä sille paikkaa. Vaikka joka mies karkaisi, pysyn minä paikallani. Minä kyllä näytän Paumotus-saarille, ettei minua nolata. Laivani on kelpo kalu enkä minä sitä jätä niin kauan kuin on lautakin jäljellä, jonka päällä pysyy. Kuuletteko?

— Minä seuraan teitä, kapteeni, sanoi Mc Coy.

Yön kuluessa rupesi etelästä tuulemaan, ja vimmoissaan huomasi ja merkitsi kapteeni tulilasteineen ajautumisen länteen. Hän poistui erilleen saadakseen rauhassa kirotta, ettei Mc Coy kuulisi.

Päivännousu paljasti vielä uusia palmuja, jotka kohosivat etelässä.

— Tuo tuolla suojan puolella on Makemon äärimmäinen kärki, sanoi Mc Coy. — Katiu on vain muutamia penikulmia siitä länteen. Saamme ohjata sinne.

Mutta virta, joka imi molempien saarien välitse, ajoi heidät luoteiseen, ja iltapäivällä he näkivät Katiun palmujen kohoavan vedestä ja painuvan jälleen takaisin.

Muutamia minuutteja myöhemmin, juuri kun kapteeni oli huomannut, että uusi koillinen virta oli tarttunut viemään Pyrenees'ia, huomasi tähyistäjä kokospalmuja luoteessa.

— Se on Raraka, sanoi Mc Coy. — Sinne emme voi päästä ilman tuulta. Virta kuljettaa meidät alas lounaaseen. Mutta nyt täytyy olla varuillaan. Muutaman penikulman päästä tästä kääntyy virta pohjoiseen ja sitten kaaressa luoteeseen. Se vie meidät pois Fakaravasta, ja Fakarava on oikea paikka meille nousta maihin.

— Raahatkoot meidät, minne ikinä tahtovat, huomautti kapteeni tulisesti. — Kyllä minä joka tapauksessa löydän paikan laivalleeni.

Mutta Pyreneesin tila lähenei nyt huippukohtaansa. Kansi oli niin kuuma, että muutaman asteen lisäys olisi sytyttänyt sen ilmituleen. Monissa kohdoin eivät enää paksupohjaiset kengätkään suojanneet, ja miehistön täytyi puoliksi juosta, etteivät polttaisi jalkojaan. Savu oli lisääntynyt ja käynyt pistävämmäksi. Joka miehen silmät olivat tulehtuneet ja he yskivät kuin keuhkotautipotilaat. Iltapäivällä käännettiin veneet ulos ja varustettiin kaikilla tarpeilla. Viimeiset banaanipakat vietiin niihin ja samoin upseerien koneet. Kapteeni sijotti kronometrin isoon veneeseen, peläten kannen syttyvän joka hetki.

Koko yön he kestivät tätä epävarmuutta, joka teki heidät kaikki melkein mielettömiksi, ja aamun valjetessa he tuijottivat toisiinsa ontolin silmin ja aavemaisin kasvoihin aivan kuin Pyreneesin koossaolo ja heidän hengissä pysymisensä olisi ollut suuri yllätys.

Kapteeni käveli rauhattomana edestakaisin kannella, väliin hypähtäen ja puoleksi juosten ja samalla tutkien perusteellisesti laivansa kantta.

— Nyt riippuu kaikki tunteista, ellei minuuteista, ilmotti hän palatessaan puolikannelle.

Huuto: — maata! kuului mastokorista. Kannelta oli mahdoton vielä erottaa maata, ja Mc Coy kiipesi vantteihin, joten kapteeni sai odottamattoman tilaisuuden purkaa sisuaan kirouksiin, mutta hän vaikenä äkkiä huomattessaan vedessä koillisessa mustan juovan. Se ei ollut mikään puuska vaan todellinen tuuli, oikealta suunnaltaan joutunut pasaadi, tosin kahdeksan viivaa tavallisesta suunnastaan sivulla, mutta joka tapauksessa säännöllisesti toimiva.

— Ohjatkaa nyt laivanne ylös tuuleen, kapteeni, sanoi Mc Coy heti kun oli päässyt kajuutan katolle. — Tuo on Fakaravan itäisin osa ja pääsemme väylän läpi laguuniin laitatuulella ja täysin purjein.

Tunnin kuluttua olivat kokospalmut ja matala maakaistale näkyvissä kanneltakin. Tunne lopun lähestymisestä vaikutti välittömästi jokaiseen. Kapteeni määräsi miehen kuhunkin veneeseen pitämään niitä erillään. Pian oli tyrskyjen ympäröimä koralliriutta vain parin kaapelinpituuden päässä Pyreneesin keulan edessä.

— Kaikki valmiina kääntämään, kapteeni, sanoi Mc Coy.

Minuuttia myöhemmin näkyi riutassa aukeama, ahdas väylä sen takana olevaan laguuniin, joka oli kuin suuri peili, kolmekymmentä penikulmaa pitkä ja kolmanneksen leveä.

— Nyt, kapteeni!

Viimeisen kerran muutettiin Pyreneesin jalukset, ja se totteli ohjausta täsmällisesti, heilahti ympäri ja pujahti riutan väylään. Tuskin oli käänös tehty ilman onnettomuutta, kun miehistö ja perämiehet syöksyivät puolikannelle hillittömästi säikähtäneinä. Mitään ei ollut oikeastaan tapahtunut, mutta he tunsivat, että nyt, nyt ... piti jotakin tapahtua. Eiväthän he voineet sanoa mitä, mutta jotakin piti tulla. Mc Coy syöksyi ottamaan paikkansa keulassa, luotsatakseen laivan rantaan. Mutta kapteeni tarttui hänen käteensä ja kiepautti hänet ympäri.

— Ohjatkaa tästä, sanoi hän. — Kansi tuolla ei ole varma. Mitä nyt? sanoi hän seuraavassa tuokiossa, — mehän pysymme ihan paikallamme!

Mc Coy hymyili.

— Me kuljemme seitsemän solmun virtaa vastaan, sanoi hän. — Katsokaas, sillä tavalla luode virtaa ulos tästä laguunista.

Tunnin kuluttua oli Pyrenees edennyt tuskin laivan pituuden, mutta sitten yltyi tuuli, ja se alkoi kulkea nopeammin.

— Nyt on parasta, että jotkut teistä menevät veneisiin, komensi Davenport.

Hänen äänensä kaiku oli vielä kuuluvissa, ja miehet aikoivat juuri totella käskyä, kun kannen keskikohta leimahti liekkeihin ja nousi savun peittämänä ylös purjeisiin ja köysiin, jolloin osa jäi sinne ja osa putosi mereen. Se seikka, että tuuli kävi sivulta kohtisuorasti, pelasti peräpuolella olevat miehet. He ryntäsivät sokeina veneille, mutta Mc Coy'n ääni, joka yhä säilytti ehtymättömän rauhansa, sai heidät pysähtymään.

— Rauhottukaa! sanoi hän. — Kaikki käy niinkuin pitääkin. Hoitakoon siellä joku ruoriratasta!

Ruorimies oli syössyt tiehensä muiden mukana ja kapteeni Davenport hyökkäsi tilalle ja sai juuri ajoissa kiinni rattaasta ja esti laivan ajautumasta virran mukaan ja törmäämästä maalle.

— Veneisiin, käski hän herra Konigia. Pitäkää kahta niistä ihan looringin alla. Kun minä käännän, olkaa varuillanne.

Herra Konig epäröi, mutta sitten heilautti hän itsensä laidan yli ja laskeutui veneeseen.

— Laskekaa puoli viivaa, kapteeni!

Kapteeni katsoi Mc Coyhin, hän oli luullut itse komentavansa...

— Niin, puoli viivaa on laskettu, vastasi hän.

Pyreneesin keskus oli avonainen, palava uuni, josta tuprusi kauheat määrät savua nousten yli mastojen ja kokonaan peittäen laivan etuosan. Mesaanipurjeen suojassa Mc Coy jatkoi vaikeata tehtäväänsä ohjaten laivaa läpi ahtaan kanavan. Tuli kulki perää kohti pitkin kantta samalla kun ison maston purjepaljous hävisi liekehtivään tulimereen. Mutta vaikkeivät he nähneet etupurjeita, tiesivät he kuitenkin, että ne vielä vetivät.

— Elleivät vain kaikki purjeet pala ennenkuin pääsemme kanavasta! ähki kapteeni ruorirattaan ääressä.

— Olkaa huoletta, kapteeni, vakuutti Mc Coy levollisena. — Meillä on kylliksi aika. Kunhan vain pääsemme sisäpuolelle, muutamme suuntaa. Silloin häviää savu meistä ja voimme estää tulen leviämästä perään.

Pieni liekki nuoleskeli mesaanimastoa, tavotti alimmaista raakapuuta, vaan ei ylettynyt siihen ja hävisi. Ylhäältä putoili hehkuvia ja palavia köydenpätkiä ihan kapteenin taakse. Osa niistä osui hänen

niskaansa ja niinkuin mehiläisen pistämänä hypähti hän ja pudisti tulen nahastaan.

— Miten on kurssi, kapteeni?

— Lännenpuoleinen luode.

— Pitäkää länsiluoteeseen.

Kapteeni Davenport muutti ratasta ja vastusti peräsimellä.

— Pohjoispuoleinen länsi, kapteeni.

— Pohjoispuoleinen länsi.

Hiljaa, viiva viivalta purjehti Pyrenees laguuniin tultuaan ympyrässä, niin että se aina oli tuulessa. Ja viiva viivalta lauloi Mc Coy komentosanojaan rauhallisesti ja varmasti, kuin olisivat olleet vähintään tuhatvuotisia.

— Vielä yksi viiva, kapteeni.

— Yksi viiva, niin.

Kapteeni Davenport pyöritti ratasta useita kankia eteenpäin ja jälleen takaisin.

— Vastustakaa.

— Kyllä, kaikki oikein.

Huolimatta siitä, että tuuli oli myötäinen, oli kuumuus niin hirveä, että kapteeni Davenportin täytyi hoitaa ratasta yhdellä kädellä kerrallaan voidakseen toisella hieroa tai peittää rakkoisia poskia. Mc Coyn parta kärventyi kuumuudessa ja haju siitä tunkeutui niin vahvana toisen sieramiin, että hän alkoi katsella tuskallisena Mc Coyta. Nyt täytyi kapteenin hieroa vuorotellen rakkoisia käsiään housujaan vastaan. Kaikki purjeet hävisivät mesaanimastosta tulimereen pakottaen molemmat miehet peittämään käsin kasvonsa.

— Nyt, sanoi Mc Coy katsahtaen matalaan rantaan. — Neljä viivaa ylös, kapteeni, ja antakaa laivan ajautua.

Palaneiden köysien ja purjeiden palasia satoi heidän päälleen ja ympärilleen. Tervankatku karkeasta köydenpätkästä, joka oli aivan kapteenin jalkojen juuressa, aiheutti ankaran yskäkohtauksen, mutta hän pysyi yhä vakavasti kiinni rattaassa.

Pyrenees tarttui pohjaan, sen kokka nousi ylös. Se liukui eteenpäin ja seisahtui sitten hitaasti ja pehmeästi. Sysäyksen vaikutuksesta irtaantui kokonainen kaatosade palavaa köyttä ja purjekangasta peittäen heidät melkein kokonaan. Vielä kerran törmäsi laiva. Hauras koralliriutta murtui sen alla, ja se törmäsi kolmannen kerran.

— Lujasti ylitse! sanoi Mc Coy. — Lujastiko ylitse? kysyi hän minuuttia myöhemmin.

— Se ei tottele enää.

— Hyvä on, se kieppuu ympäri. Mc Coy katsoi veteen laidan ylitse. — Pehmeätä valkoista hiekkaa. Parempaa ei voisi saada, oikein hieno lava.

Kun Pyrenees kääntyi ympäri perä pois tuulesta, kohosi kokasta kauhea paljous savua ja liekkejä. Kapteeni Davenport jätti ruorin melkein tukehtuneena. Hän hoiperteli sen veneen kokkaköydelle, joka oli aivan looringin alla, ja katsoi Mc Coyhin, joka seisoj hänen vieressään, antaakseen hänen mennä ensin.

— Ei, te ensiksi, huudahti kapteeni, tarttui hänen hartioihinsa ja melkein heitti hänet laidan ylitse. Mutta savu ja liekit olivat niin kauheita, että hän seurasi heti Mc Coyn kintereillä, ja molemmat miehet luisuivat käsillään köyttä myöten alas veneeseen. Eräs merimies kokassa katkaisi köyden puukollaan ilman käskyä. Aivot, jotka olivat valmiina, laskettiin veteen ja vene syöksyi eteenpäin.

— Ihana lava, mutisi Mc Coy katsahtaen taakseen.

— Niin, ihana lava, kiitos siitä teille! kuului vastaus.

Kolme venettä ohjasi valkeata koralliriuttaa kohti, jonka takana kokospalmumetsän suojassa näkyi puoli tusinaa ruohomajoja ja parikymmentä hämmästyntä alkuasukasta tuijottamassa silmät selällään palavaa laivaa.

Veneet raapaisivat pohjaa ja he astuivat valkoiselle rannalle.

— Ja nyt, sanoi Mc Coy, saan ruveta tuumimaan, miten pääsen takaisin Pitcairniin!

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ETELÄMEREN SEIKKAILUJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work

(any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic

works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary

Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.